

כחוס' דזדרד"מ חשיב כאילו שניהם מוחזקים צו, ויעוי"ש מה שחירץ. וז"ל דנקט דבאמת רבן לא ס"ל דגדר דרד"מ דחשיב כאילו שניהם מוחזקים צו ולפיכך אזלו צמר חוק"מ, ואך סומכוס הוא דאית ליה הך מילתא. אכן אין זו משמעות הלשון. ולפיכך ז"ל דהכונה היא דהא דמפקינן ממונא מחזקת מאריה לסומכוס ולא מהניא חזקת ממון, היינו מחמת כח הספק בלא טענותיהם הקובע דין חלוקה ומכריע אף כנגד חזקת ממון, אבל לאפוקי לגמרי מחזקת מריה זה א"א גם לסומכוס].

להוציא, אבל לרבן לאו צ"ע כזה"ל: "דעד כאן לא קאמר סומכוס דמפקינן ממונא מחזקת מאריה דחזקה לא מהניא אלא לענין פלגא דוקא אבל לענין השאר מהניא שפיר חזקת מאריה צין לסומכוס צין לרבן", ולכאורה יש לפרש דהכונה היא ע"ד חוס' דלסומכוס חשיב כאילו תרוייהו מוחזקין צו אבל להוציא מן המוחזק אי אפשר ולכן אי לסומכוס צ"ע ה"ה לרבן, ואף דיעוין דדברי חוס' ר"פ דף קט"ז ע"ב דהק' נמי כקו' חוס' כנ"ל דטעמא דר"ג משום דאוקי ממונא בחזקת מריה והכא בחזקת רה"ר הוא, ולא חירץ

סימן כא

בסוגיא דראוה מדברת ומעוברת

א

מחלוקת הראשונים בשיי זעירי דמאי מדברת
נסתרה אי דוקא באומרת לא נבעלת או אף
בנבעלת ולכשר נבעלת והסתירה בדעת רש"י
בזה

ה"ה ה"ה ה"ה

די התוסי ועוד ראשונים בשיי זעירי דה"מ בנבעלת
ולכ"נ אבל בל"נ כשירה לכו"ע – דעת הרבה מן
הראשונים דגם בל"נ אינן – סתירה בדעת רש"י
דבדבריו בע"ב משמע דלא נחלקו אלא בנבעלת
ולכ"נ ולא בל"נ – וי"ל דיסודו מהסוגיא בדמ"ז –
אבל מדי רש"י בע"א משמע דהפלוגתא אי מחזקין
לה בנבעלת והיינו בל"נ – לשון רש"י צ"ב בלא"ה
– די הרא"ה דאיכא ב' מחלוקות נפרדות בדר"ג
ור"י, בנסתרה אי הסתירה ראייה על הטומאה,
ובנבעלה וספק אי לפסול אי מהימנא להכשיר
עצמה – ברישב"א נמי נ' דמדברת אי"צ ברי
משא"כ במעוברת ומ"מ חדא פלוגתא היא והיינו אי
מהני חזקה באיתרע – אם הפלוגתא היא במודה
דנבעלה תמוה מה בין מדברת למעוברת דלחא
דל"מ מינו אין רא"י משבויה – די התו"י ועוד דהגדר
דלא עשו מעלה ביוחסין אלא לאסור בנבעלת דל"מ
במינו אבל בל"נ לא עשו מעלה – צ"ע בלשון התו"י
וגם הא דהעיקר חסר

מעוברת לנחין ולממזר עד שחזיא ראייה לדבריה. וצגמ'
מאי מדברת זעירי אמר נסתרה רב אסי אמר נבעלה וכו'
א"ל רב פפא לאצ"י לזעירי דאמר מאי מדברת נסתרה וא"ר
יהושע לא מהימנא האמר רב מלקין על היחוד ואין אוסרין
על היחוד לימא דלא כרבי יהושע [וצרש"א ציאר דקושית
הגמ' היא משום דרב הא אית ליה כר"י צגמ' (קידושין
ע"ה א'), אמנם יעוין צרעק"א בתשובות מהדורא חנינא
סימן נ"ד דכתב דאדרבה מלשון הגמ' משמע דלא פריך
מכאן זה, דאי הכי הו"ל לאקשו"י דרב אדרב, אלא דרב אית
לי שפיר כר"ג, ורב דס"ל דר"ג פוסל צנתה ולפיכך ס"ל
בקידושין שם דהולד ממזר ע"ש] אפילו תימא רבי יהושע
מעלה עשו ביוחסין. ויעוין צמוס' כאן (ד"ה ואין) וצ"ע
(ד"ה השבתנו), דכתבו צשיטת זעירי דמאי מדברת נסתרה
לדעת ר"י אינה נאמנת, דה"מ צגוונא דאין העדים
מעידים שנבעלה וכל עדותם היא על הסתירה בלבד, אלא
שהיא עצמה מודה דנבעלה ואך דטוענת לכשר נבעלה, אבל
היכא דטוענת לא נבעלת כשירה לכו"ע משום ס"ס, דקיל
לי לר"י ס"ס דאפי' צשמא נמי מכשיר וכדאמר' לקמן
צגמ' (י"ד א'), וכן ס"ל לכמה מן הראשונים (עי' דעה זו
צריטצ"א צמשנה ד"ה ראוה וצמאירי ד"ה ולענין ציאר
וצשיטמ"ק צשם חדר"י, וכן ס"ל צע"ס ההלכה דכשירה
לכו"ע התו"י ותוס' הרא"ש ותוס' שאנן צסוגיין ותוס'
קידושין פ"א א' ד"ה מלקין, אכן צטעס הדבר ראה לקמן
אות י"ט), אכן דעת הרבה מן הראשונים (יעוין רמב"ן
ורש"א לקמן דף י"ד וצרא"ה שם וצדף י"ג וצריטצ"א דף
י"ג ע"ב וכן הציא צמאירי שיטה זו) דגם צטוענת לא
נבעלת אינה נאמנת לזעירי אליבא דר"י [והנה מתני'
צודאי איירי צטוענת נבעלת לכשר וכמס"כ הריטצ"א, א'
דצלא"ה למה לה לומר איש פלוני וכהן הוא, אלא דעכ"פ
ללמד מן המשנה דצכל גוונא לא מהימנא, אף היכא

א) משנה י"ג א' ראוה מדברת עם אחד ואמרו לה מה
טיבו של איש זה איש פלוני וכהן הוא, ר"ג
ור"א אומרים נאמנת ורבי יהושע אומר לא מפיה אנו חיינ'
אלא הרי זו בחזקת צעולה לנחין ולממזר עד שחזיא ראייה
לדבריה, היתה מעוברת ואמרו לה מה טיבו של עובר זה
מאיש פלוני וכהן הוא, ר"ג ור"א אומרים נאמנת ורבי
יהושע אומר לא מפיה אנו חיינ' אלא הרי זו בחזקת

דטוענט לא נבעלתי, דאז צאומרת לא נבעלתי מהימנא תהא נאמנת צאומרת נבעלתי צמיגו דאז צעי אמרה לא נבעלתי, ומוכח דצכל גוונא לא מהימנא, וכ"ה מפורש ברא"ה יעו"ש. והנה אף להנך דסברי דגם בטוענת לא נבעלתי אינה נאמנת, מ"מ הצדל יש צין בטוענת לא נבעלתי וצין טוענת לכשר נבעלתי, דדעת חי' הרא"ה בדף י"ג ע"א דאף פנויה לר"י כל איסורה אינו אלא לכתחילה אבל בנשאת לכהן לא חלא וכ"ה בריטב"א שם, ודעה אחת בד' הרמב"ן בדי"ד ע"א בסוגיין, וכן ברצינו קרשקש ובשיטה להר"ן י"ג א', ובפשוטו ה"מ צאומרת לא נבעלתי אבל במודה שנבעלה דינה כמעוברת דאף דיעבד חלא. והנה בראשונים חמיהו מסוגית הגמ' בדף ט"ז ע"א דבעו לפרושי הא דמודה רבי יהושע צאומר לחזירו שדה זו של אביך היתה ולקחתיה הימנו שהוא נאמן שהפה שאסר הוא הפה שהחיר, דקאי אמתני' דרואה מדברת דקאמר ר"י דלא מהימנא אבל צאומר לחזירו שדה זו של אביך היתה ולקחתיה הימנו נאמן שפיר, ואמרינן הניחא לזעירי דאמר מאי מדברת נסתרה מיגו דאז צעי אמרה לא נבעלתי וקאמרה נבעלתי מהימנא אלא לרצ אסי דאמר מאי מדברת נבעלה מאי מיגו איכא, ומשמע דאף הכא איכא מיגו שפיר גם לר"י אלא דל"מ ואף התם מהני המיגו, והרי דגם לר"י מהימנא בטוענת לא נבעלתי, וכ' הראשונים דהיינו דאיכא מיגו דטענה מעלייתא דיותר נוח לה לטעון לא נבעלתי ולא פעלתי כל און מאשר לטעון נבעלתי ולכשר נבעלתי, ולכאורה לשיטה הנ"ל עדיפא מזה הוא דנוח לה לטעון לא נבעלתי דכח"ג אם חנשא לא יוציאה מצעלה משא"כ כד מודה שנבעלה, וגם שמא חשיב מיגו גמור ולא אף מיגו דטענה מעלייתא דהא מהניא נאמנותה לענין דיעבד וצ"ע. ולזה עוררני חכ"א שליט"א].

(ב) והנה דעת רש"י יש לכאורה סתירה בדבר זה, בדבריו בגמ' בע"ב (בד"ה וז), כ' צבי' ד' הצרייתא "זו עדות שהאשה כשרה לה" וז"ל: "שהאשה עצמה כשרה לומר לכשר נבעלתי", והיינו שהעמיד הנידון בכה"ג שאומרת לכשר נבעלתי, ומוכח דס"ל דלא נחלקו אלא היכא דאומרת נבעלתי ולכשר נבעלתי, אבל בטוענת לא נבעלתי כשירה לכו"ע, דאז ס"ל דהפלוגתא בעיקרה היא צאומרת לא נבעלתי ואף דממילא תליא בהך פלוגתא גם אי אומרת נבעלתי ולכשר נבעלתי, דאז נאמנת לומר לא נבעלתי נאמנת גם לומר נבעלתי ולכשר נבעלתי צמיגו דמניא אמרה לא נבעלתי, א"כ היה מן הראוי להעמיד את עיקרה של מחלוקת בטוענת לא נבעלתי [ודוחק לומר דמשום מתני' דאיירי בטוענת נבעלתי קאמר כן, שהרי בצרייתא לא נזכר כלום מה היא טוענת, וא"כ היה ראוי להעמיד את שרש הפלוגתא ולא אף את אשר יונא ממנו. ואף דהצרייתא קאי

נמי אמעוברת, והתם כל הנידון הוא דאומרת לכשר נבעלתי, מ"מ הא קאי גם אמדברת וכמפורש בגמ'. והנה בתוספתא (פ"ב ה"ט) שהיא מקורה של צרייתא זו איירי בתחילה צמעוברת, ואף המשך הדברים קאי גבי מדברת, מ"מ צרייתא זו כפי שהובאה בגמ' משמעה דתחילתה אחרויהו קאי ואף אמדברת, וכדאיתא בלשון הצרייתא: "ומה הפרש צין זו לזו לזו יש עדים ולזו אין עדים אמר להם אף לזו יש עדים", ופירש רש"י (ד"ה ולזו): "ולזו אין עדים - שנבעלה שלא ראוה אלא מדברת וכו'", ובד"ה אף: "אף לזו - כלומר אף כאן יש אחת שיש לה עדים ואחת חולקים עלי בהיותה מעוברת", והיינו דקאי אמתני' דאיירי נמי במדברת, וא"כ הי' לרש"י להזכיר גם הא דבנסתרה כשרה לומר לא נבעלתי, כיון דגבי נסתרה הרי בהך הוא עיקר המחלוקת, וכן מנינו שם בד' רש"י (בד"ה ולזו) דכ' צוה"ל: "אין עדים שנבעלה שלא ראוה אלא מדברת ומיגו דאז צעי אמרה לא נבעלתי כי אמרה נמי לכשר נבעלתי מהימנא", ומשמע נמי דצוה"ל הוא דנחלקו, דדוחק לפרש דאמנא נחלקו אף צאומרת לא נבעלתי, אלא דכיון דאיירינן דמודה שנבעלה לכן כתב רש"י דהיינו דקאמרי רבנן דנאמנת לומר לא נבעלתי משום שאין לה עדים וממילא נאמנת לומר גם נבעלתי ולכשר נבעלתי, דמיגו דאז צעי אמרה לא נבעלתי כי אמרה נמי לכשר נבעלתי מהימנא, דמפשטות ד' רש"י משמע דכל הפלוגתא היא בכה, והיינו אי כיון דנאמנת לומר לא נבעלתי נאמנת צמיגו גם לומר נבעלתי ולכשר נבעלתי או לא מהימנא. וכן הוא מפורש ברמב"ן (דף י"ד ע"א) דכ"ה הביאור בד' רש"י, דיעו"ש שחמה דלר"י הא ליכא מיגו כלל דגם צאומרת לא נבעלתי לא מהימנא, וכ"ה ברא"ה שלאחר שהאריך להוכיח דמחלוקת ר"ג ור"י הויה אף בטוענת לא נבעלתי סיים וכתב "ודלא כפי' רש"י וז"ל", והרי דדעת רש"י אינה כן [והנה בריטב"א בסוגיין כ' צוה"ל (ד"ה ומהדרין אפי' חייא ר"י): "פירש"י וז"ל דמשום מעלת כהונה החמירו להחזיקה כנבעלת משום יחוד בעלמא שלא להכשירה לכהונה", ומשמע דאף בטוענת לא נבעלתי פסולה לכהונה, מיהו יש לדחוק דהכונה היא דומיא דאשת איש דהוי חד ספיקא, וה"ע היינו בגוונא דחד ספיקא וכגון דנתיחדה צודאי עם פסול, אבל בנתיחדה עם ספק כשירה מדין ס"ס. אכן מדלא הזכיר הריטב"א כלל דדעת רש"י אינה כשיטתו דגם צאומרת לא נבעלתי לא מהימנא, היה נראה לכאורה דלא ס"ל כן דדעת רש"י וצ"ע צוה"ל]. וכן הדבר מפורש ברצינו קרשקש (י"ג א' סוד"ה והא) וז"ל: "מיהו מתוך דברי רש"י וז"ל נראה במאי דפריש לקמן גבי לזו יש לה עדים ולזו אין לה עדים דר' יהושע צאומרת לא נבעלתי מכשיר" עכ"ל.

וברטעמא דרש"י י"ל משום דכ"ה פשטות סוגית הגמ'

נבעלה, ולישנא ד"מחזיק" הוא ע"ד לשון המשנה "אלא הרי זו בחזקת בעולה לנחין ולממזר עד שחזיא ראייה לדבריה", דהכי נמי אינו אלא ספק, ועיקר הכונה הוא שלא להעמידה בחזקת שלא נבעלה מטעם חזקת כשרות והיתר. אכן בראשונים מבוחר דאמנם נידונים היא כודאי נבעלה דומיא דשבויה, יעוין רמב"ן דף י"ד ע"א ורא"ה ורשב"א דף י"ג ע"א ודף י"ד ע"ב, וא"כ יש לומר כן אף צ"י רש"י דמחמת יחוד דיינין לה כודאי נבעלה דומיא דשבויה, ואחו דצרי רש"י כפשוטו, והרי דס"ל לרש"י דד' ר"י קאי בטוענת לא נבעלה, דאי ס"ל דנידון הפלוגתא הוא בטוענת נבעלת ולכשר נבעלת, א"כ הו"ל למימר לימא דלא כר"י דפוסל לכהונה בחד ספיקא אף בטוענת צרי, ומשמע דס"ל דרבי יהושע אוסר אף באינה מודה שנבעלה, ונמצא רש"י סותר לכאורה משנתו.

ג) אלא דבאמת בלא"ה ז"צ לשון רש"י בסוגיין, שהרי בפשוטו הא דר"י מחזיק לה בנבעלת ביחוד גרידא אי"ז שיטתו של ר"י דוקא אלא דגם לר"ג הוא כן, ואף דלר"ג מהימנא צצרי וכשם דמהימנא צמעוצרת צצרי, וא"כ הו"ל לרש"י למימר לימא דלא כר"י דס"ל דלא מהימנא צצרי להחזיקה בכשרות, ולא ד"משום יחוד מחזיק לה בנבעלת", דהלל הך מילתא אינה שיטת רבי יהושע בדוקא וז"ב. אלא דיעוין בד' הרא"ה דחזינן בדבריו להדיא דאיכא באמת שתי מחלוקות צין ר"י לר"ג, חדא בנסתרה, דנחלקו אי הסתירה הו"ל ראייה על הטומאה או שאינה ראייה על הטומאה, ותו בנבעלה והספק הוא אי לכשר או לפסול, ופליגי אי מהימנא להכשיר עזמה לכהונה, דר"י ס"ל דלא מהימנא ור"ג ס"ל דמהימנא, ואכן בנסתרה דלר"ג הסתירה אינה מוכיחה על הטומאה אי"צ בעצם צרי, ואף דאם אינה טוענת חיישינן דילמא הו"ל אמרה לפסול נבעלתי ומהימנא [וז"ע בגדר הנאמנות לומר לפסול נבעלתי, אם הוא משום דשא"י חד"א והיינו דלא מהימנא אלא לגבי נפשה או שהוא מדין צרי דשייכא נמי צרי לפסול עזמה, ולהלן יתבאר בזה בס"ד], אבל גבי נבעלה והספק הוא אי לפסול או לכשר צעין צרי בעצם, וכמפורש בגמ' דף י"ד ע"א "לר"ג אלים ליה צרי". וז"ל דשאני גבי נבעלה דחזינן הספק לפנינו ולפיכך צעין צרי להכשירה, משא"כ ביחוד דיי"ל דאינו ראייה כלל על הטומאה אי"צ בעצם צרי, ואף דחיישינן שמא תאמר צרי איפכא, ולפיכך באילמא מותרת שפיר אף דאינה טוענת. ועיקר הדבר לחלק צין מדברת דלא צעיא צרי משא"כ צמעוצרת מבוחר נמי בד' הרשב"א (י"ג ב' ד"ה השיבותנו, הוצאו להלן אות ז'), דיעו"ש שכ' בזה"ל: "הילכך אפי' נתיחדה עם אחד מן הפסולים ואמרה טהורה אני נאמנת וכו' ואפשר נמי דיחוד דישאל אפי' בשותקת הרי זו בחזקת טהורה דישאל

בדף ט"ז ע"א דצעו לפרושי הא דמודה רבי יהושע באומר לחזירו שדה זו של אביך היתה ולקחתיה הימנו שהוא נאמן שהפה שאמר הוא הפה שהחיר, דקאי אמתי' דראוה מדברת דקאמר ר"י דלא מהימנא אבל באומר לחזירו שדה זו של אביך היתה ולקחתיה הימנו נאמן שפיר, ואמרינן הניחא לזעירי דאמר מאי מדברת נסתרה מיגו דאי צעיא אמרה לא נבעלתי וקאמרה נבעלתי מהימנא אלא לרצ אסי דאמר מאי מדברת נבעלה מאי מיגו איכא, ומשמע דאף הכא איכא מיגו שפיר גם לר"י אלא דל"מ ואך התם מהני המיגו, והיינו דגם לר"י מהימנא בטוענת לא נבעלתי. והראשונים נדחקו בד' הגמ' ופירשו דהיינו דאיכא מיגו דטענה מעלייתא דיותר נוח לה לטעון לא נבעלתי ולא פעלתי כל און מאשר לטעון נבעלתי ולכשר נבעלתי, אבל לרש"י היה קשה לפרש כן דהאי מיקרי מיגו [ושאינה מהא דצעי לאוקמי דקאי אמתי' דהיא אומרת מוכ"ע אני, דהוי נמי מיגו דטענה מעלייתא, דאי צעיא אמרה מוכ"ע אני תחתך דאית לה מאתים, וכן במסקנה דקאי אמתי' דמשארסתני נאנסת, דהוי מיגו דטענה מעלייתא, דאי צעיא אמרה מוכ"ע אני דלא פסלה נפשה מכהונה, דהתם שפיר הוא בגדר טענה מעלייתא שאינה מודה דאין לה אלא מנה, וכן דאינה נפסלת לכהונה, אבל הא ד"לא פעלתי כל און" לא מיקרי טענה מעלייתא], ולכן הכריח מזה דבטוענת לא נבעלתי מהימנא גם לר"י. והנה התוס' (ד"ה ואין) נמי הוכיחו מסוגיא זו דמודה ר"י באמרה לא נבעלתי, אלא דיעוין בהגרעק"א לקמן ט"ז א' דכ' דגירסת התוס' היא "מיגו דאי צעיא אמרה לא נבעלתי מהימנא וקאמרה נבעלתי", והיינו דר"י ס"ל דאף דבטוענת לא נבעלתי היתה נאמנת מ"מ אינה נאמנת לומר לכשר נבעלתי צמיגו, ומפורש דמודה ר"י באמרה לא נבעלתי. אכן היה נראה הלכת בד' רש"י דגירסתו נמי כתוס', דיעוין צמש"כ בד"ה וקאמרה: "נבעלתי ולכשר נבעלתי מהימנא", ומשמע קלמ דלא גרס בגמ' "וקאמרה נבעלתי מהימנא" אלא הוסיף זאת מעצמו, ועכ"פ אף אי לא נימא כן י"ל דרש"י הכריח כן מסברא דהא לא מיקרי מיגו דטענה מעלייתא.

אכן יש לתמוה מד' רש"י בע"א (ד"ה לימא) וז"ל: "לימא דלא כרבי יהושע דמשום יחוד מחזיק לה בנבעלת", ומשמע דזהו נידון הפלוגתא אי מחזיקין לה בנבעלת, והיינו באומרת לא נבעלתי (וממילא יוצא נפקותא לאומרת נבעלתי ולכשר נבעלתי). והנה התוס' (בד"ה ואין) פירשו ד' הגמ' דמדמינן ספיקא דיחוד דא"א דאיכא חד ספיקא אי נבעלה ולא נבעלה ליחוד דפנויה ומודה דנבעלה והנידון הוא אי לכשר נבעלה, אכן רש"י הא כתב "דמשום יחוד מחזיק לה בנבעלת" [ולכאורה היינו דמשום יחוד מחזיק לה כספק נבעלה, דהא מהיכ"מ תהא נידונית כודאי

קדושים הם ואין אוסרין אותם בכך", ומפורש דשני דינים הם (ועיין בחידושי רבי שלמה להגר"ש היימן כתובות סימן ה'). ונמצינו למדים דאמנם שני נידונים הם חדא לגבי אי סתירה הוי ראייה על הטומאה דלר"י הויא ראייה ולר"ג לא הויא ראייה, ומו אי אלים ליה צרי להכשירה לכהונה דלר"י לא אלים ליה צרי ולר"ג אלים ליה צרי [והנה ברמב"ם פ"ח מהל' איסור' הי"ג ובשו"ע אהע"ז סימן ו' סעיף י"ז הביאו אך דינא דפנויה שראוה שנבעלה, אבל דינא דנסתרה לא הביאו כלל, וז"ל והלא מחני' דמדצרת היינו נסתרה ור"י פליג אף אנסתרה, דר"א הא איתותב, והו"ל לאתויי מחני' דמדצרת, ונפ"מ דבעי צרי כנבעלה, ומשמעות ההשמטה הלא היא דנסתרה ליכא ספק כלל וככלל דאין אוסרין על היחוד, ולנ"ל א"ש דאף דגם צוה נחלקו מ"מ לר"ג אי"צ צרי וא"כ שפיר השמיטו דין נסתרה. הערת ידי"ג הגרי"ל שליט"א]. ולפי"ז היינו דאיכא במתניתין תרי צדי, מדצרת ומעוצרת, מדצרת להודיעך כחו דר"י ומעוצרת להודיעך כחו דרבן גמליאל, וכאשר פירש רש"י (ד"ה בשלמא), כלומר דהיה מקום לומר דלא פליג ר"ג אלא ברישא ולא בסיפא, דשאני רישא דלא נבעלה וקאמר ר"ג דאין הסתירה ראייה על הטומאה (ואי"צ בעלם צרי כנ"ל), אבל בסיפא דנבעלה בפנינו אינה נאמנת וקמ"ל סיפא דנאמנת משום צרי. והשתא לפי"ד הרא"ה הלא אחיין ד' רש"י היטב דאמנם ר"י לצדו הוא דמחזיק לה נבעלת ביחוד גרידא אבל לר"ג אינו כן, ואף בלא צרי, ואף במעוצרת הוא דמהימנא לר"ג משום צרי. אלא דלפי"ז הווי שתי מחלוקות נפרדות והוא דוחק קצת.

והנה יעוין צריטב"א בסוגיין דנראה נמי כד' הרא"ה דחלוק דין מדצרת ממעוצרת, דלענין מדצרת חזינן דצבריו (צד"ה לזעירי) שתי דרכים צהא דאין אוסרין על היחוד לר"ג, חדא דהוא משום טענת צרי, ומו דגם לר"ג אי"צ בעלם צרי אלא דאם היא שותקת הו"ל כהודאה שנבעלה באיסור וכנ"ל, ונמצא באילמא או שאינה צת דעת מותרת שפיר. ואילו נבעלה ודאי הוא משום טענת צרי דאליס ליה צרי (וכ"ה מפורש צריטב"א י"ד צ' ד"ה מחני' א"ר יוסי וכו', דצקטנה שאינה צת דעת לא מכשיר ר"ג כיון דאינה טוענת עיי"ש). אכן יעו"ש דצבריו דחזינן דיסוד הכל הוא משום החזקה, והיינו דיסוד דין צרי הוא להעמיד את החזקה דכשרות (וכעין המבואר ברמב"ן במלחמות לקמן ל"ו א', גבי ממון דהעיקר מחמת החזקה הוא, ואף דבעינן לדין "צרי" כדי להעמיד החזקה, שאלמלא טענתה אין חזקתה כלום" עיי"ש, ראה צוה בסימן י"ט וסימן כ"ג), אלא דלא בעינן צרי להעמיד החזקה רק נבעלה אבל בלא נבעלה הרי גם בלא צרי איכא לחזקה שפיר, אבל עכ"פ הכל הוא משום החזקה, ור'

יהושע פליג דל"ל חזקה דכשרות בגוונא דאיתרע, וגם יחוד וסתירה חשיב דאיתרע החזקה. ונמצא דבאמת אין כאן שתי פלוגמות נפרדות, אלא הכל חדא פלוגמא היא, היינו אי מהני חזקה באיתרע או לא, ואף דלר"ג הרי נבעלה ודאי בעינן צרי להעמיד החזקה ובלא נבעלה אף בלא צרי איכא חזקה שפיר כש"נ (העירני לד' צריטב"א ידי"ג הגרי"ל שליט"א). אמנם מד' הרא"ה נראה דהוי באמת תרתי פלוגמות בפ"ע, שהרי מפורש דצבריו דהנידון הוא אי הסתירה הויא ראייה על הטומאה או לא הויא ראייה על הטומאה יעו"ש היטב, ושפיר יש לפרש כן צד' רש"י כמש"נ דשיטת ר"י דמשום יחוד מחזיק לה נבעלת, והיינו דבאמת ישנה מחלוקת בין ר"ג ור"י צנידון הוה אי יחוד משוי לה לספק נבעלת (או לודאי נבעלת כמש"כ הראשונים דגמרינן משצויה כנ"ל), מלכד הפלוגמא אי אלים צרי להכשירה ולהעמידה בחזקת כשרות דידה, ונפ"מ במחלוקת זו דאי"צ צרי [ויל"ע דהנה לפי"ד הרא"ה (וכן צריטב"א) הלא אי"צ לפרש צד' הגמ' חדא במדצרת וחדא במעוצרת ע"ד שכתב רש"י דרישא להודיעך כחו דר"י וסיפא להודיעך כחו דר"ג, אלא דאיכא שני דינים בשיטת ר"ג גופא, חדא במדצרת דאף בלא צרי אמרינן לא נבעלה דמוקמינן לה אחזקתה, ואף בלא תהא השתיקה כהודאה, ובאילמא שפיר דמי, ומו במעוצרת דבעינן בעלם צרי כדי להחזיקה בכשרות, ולמבואר דרש"י ס"ל כהרא"ה ז"ע אמאי לא פירש כן רש"י דרישא וסיפא תרווייהו אליבא דר"ג, דהן שתי צבות ותרי דיני נינהו בשיטת ר"ג גופא, ועד"ז כ' המהרש"א (צד' המוס' ד"ה חדא) צדעת רש"י צמה דאמרי' בגמ' אליבא דרב אסי דתתתי דמדצרת ומעוצרת אחו חד להכשיר צה וחד להכשיר צתה, דלאו היינו דלריכי תרווייהו חדא להודיעך כחו דר"י דפוסל אף צה וחדא להודיעך כחו דרבן גמליאל דמכשיר אף בצתה, וכאשר כ' המוס' שם, אלא דלריכי תרווייהו לרבן גמליאל דאי לאו רישא צדידה הוה מוקמינן לסיפא במסתצר טפי דהיינו צדידה ואף משום רישא מוקמינן לסיפא בצתה, וזאת העיר אחד מבני הישיה"ק שיח']. ועכ"פ מבואר כאן צד' רש"י דהפלוגמא היא אף באינה מודה שנבעלה, ודבר זה קותר למבואר צד' רש"י צע"צ דצטוענת לא נבעלת מהימנא גם לר"י וז"ע טובא.

ד' וכן ז"צ צשי' רש"י (כמבואר צע"צ) צהא דקאמרינן בגמ' צע"צ לפרושי הצרייתא "זו עדות שהאשה כשרה לה ורבי יהושע אומר אינה נאמנת אמר להם ר"י אי אחס מודים בשצויה שנשצית ויש לה עדים שנשצית והיא אומרת טהורה אני שאינה נאמנת אמרו לו אבל ומה הפרש בין זו לזו יש עדים ולזו אין עדים אמר להם אף לזו יש עדים שהרי כריקה בין שנייה אמרו לו רוב עובדי כוכבים

פרושים בעריות הם אמר להן אין אפוטרופוס לעריות וכו', דהכי קאמרי להו "השבתנו על המעוברת מה תשיבנו על המדברת אמר להן מדברת היינו שבויה אמרו לו שאני שבויה דרוב עוזדי כוכבים פרושים בעריות הם אמר להן הא נמי כיון דאיסתתר אין אפוטרופוס לעריות, והשתא אם כל נידון הפלוגמא הוא אך במודה דנבעלה הרי תמוה טובא מה הצדל יש בין מדברת למעוברת, דכשם שהיא תשובה למעוברת כך היא תשובה למדברת, ואם משום דכיון דנאמנת לומר לא נבעלתי שוב נאמנת לכשר נבעלתי במיגו, וכמש"כ רש"י (ד"ה ולו), נ"כ מה השיב להם רבי יהושע הא נמי כיון דאיסתתר אין אפוטרופוס לעריות, והלא הוא עצמו מודה שנאמנת לומר לא נבעלתי, וע"כ דחלוקה מדברת משבויה ומשום דהוי ס"ס, וא"כ שפיר דין הוא שמהא נאמנת לומר לכשר נבעלתי כיון דאית לה מיגו, ולהא דל"מ מיגו הלא אין שום רא"י משבויה. וכבר הקשו כן בחוס' (ד"ה השבתנו) ופירשו "מדברת היינו שבויה" דכמו דשבויה בחזקת בעולה כך מדברת בחזקת בעולה לענין שאם אמרה לכשר נבעלתי שאינה נאמנת במיגו דאי בעיא אמרה לא נבעלתי (ושריא משום ס"ס) דיראה לומר לא נבעלתי. והיינו דאם מדברת אינה בחזקת בעולה ונאמנת לומר לא נבעלתי ממילא אינה יראה לטעון לא נבעלתי שהרי נאמנת בכך, אבל כיון דמדברת בחזקת בעולה היא ונמצא דלא מהימנא לומר לא נבעלתי, אף דמ"מ מותרת משום ס"ס, אכתי ליכא מיגו משום דיראה לומר לא נבעלתי. אכן ברש"י לא נזכר דבר מסבירא זו ולא נראה דנקט לה, דכל כה"ג הו"ל לפרוש, וא"כ קשיא טובא מה הציא רבי יהושע להוכיח משבויה דלא מהימנא במיגו לומר לכשר נבעלתי.

(ה) והנה במאי דמשני אהא דאמרינן לימא דלא כרבי יהושע "אפילו תימא רבי יהושע מעלה עשו ציוחסין", ובפשוטו היינו דאך לענין להחזירה לבעלה הוא דאין אוסרין על היחוד אבל לא להכשירה לכהונה, והק' תוס' (ד"ה מעלה) דהלא הא דמלקין על היחוד איירי בפנויה (ולדעת ר"א בקידושין דף פ"א ע"א הוא דוקא בפנויה אבל בא"א אין מלקין שלא להוציא לעז על בניה, וגם למר זוטרא דפליג שם איירי עכ"פ נמי בפנויה), וכ' תוס' דאך דמלקין על היחוד איירי בפנויה אבל הא דאין אוסרין על היחוד לא איירי אלא באשת איש (ועוד כ' בשם ה"ר יוסף דשליטן דאמנאם איירי לענין פנויה אבל לא להכשירה לכהונה אלא להחזירה לבנו לרבי יהודה דאסר אנוסת אציו), אכן יעוין בתו"י ובתוס' הרא"ש ובתוס' הר"ש משנן ובתוס' קידושין (פ"א א' ד"ה מלקין) ובמהר"ם ש"י"ף בקוגיין דפירשו דלעולם קאי דברי רב דאין אוסרין על היחוד עכ"פ גם בפנויה להכשירה לכהונה,

דומיא דמלקין על היחוד, ואדרבה כל מה דחדית רב הוא לענין פנויה להכשירה לכהונה, דגבי א"א פשיטא דאין אוסרין על היחוד, דאין האשה נאסרת על בעלה אלא על עסקי קניו וסתירה ואינה נאסרת בסתירה גרידא, אבל פנויה אינה מותרת מחמת דין זה, וכדחזינן דלא מיימי מהא דבעינן קו"ס לענין פנויה, ומשום דדבר זה הוא דין מסוים בא"א דבעינן "דבר ברור", ועכ"פ דיהא ספק ברור, וכדאי' בגיטין דף פ"ט ע"א בהא דלא חיישינן לקלא דלבתר נישואין, משום ד"התורה אמרה כי מלא צה ערות דבר ולהלן הוא אומר על פי שנים או על פי שלשה עדים יקום דבר מה להלן דבר ברור אף כאן דבר ברור", וקול לאו דבר ברור הוא (ראה לעיל סימן י"א אות ג'), ולפיכך אין אשה נאסרת אף ע"י עדי כיעור לרצותא דס"ל כן (ראה לעיל שם ובאות י"ג), אלא דרב חדית דאף בפנויה אין אוסרין על היחוד, וזהו דמיימי לה בגמ' הכא דאיירי גבי פנויה לענין כהונה, ואמרינן "לימא דלא כרבי יהושע", ומשני "מעלה עשו ציוחסין". ויעו"ש בתו"י שכתב לבאר ישוב הגמ' בזה"ל: "וה"פ דמעלה עשו ציוחסין לאסור היכא דאמרה לכשר נבעלתי דמודה מיהא ולא מהימנינן לה במיגו אבל אי אמרה לא נבעלתי בהא לא עשו מעלה ובהא איירי רב", וכ"כ בהאי לישנא בחוס' הרא"ש ותוס' הר"ש משנן (אלא דהוסיפו שמי תיבות: "בהא לא עשו מעלה לאסור ציוחסין"), ועד"ז כ' בתוס' קידושין כנ"ל. ולכאורה היינו דעשו מעלה שלא להאמין במיגו נוכחאשר כ' בשיטמ"ק בקוגיין ד"ה "ו"ל תלמידי הרב רבינו יונה": "דמיגו להיתירא ליוחסין כהונה לא אמרינן" עיי"ש, והוא מעין ההלכה בממון דמיגו להוציא לא אמרינן, ואף בציאור גדר הדבר י"ל דהוא כעין של ממון, והיינו דבעינן ראיא ברורה לענין הכשר יוחסין, וכלישנא דר"י "עד שתציא ראיה לדבריה". וציוחס יעוין בשיטה מקובצת שם ד"ה "רב אסי אמר נבעלה", גבי קושית התוס' (ד"ה רב אסי) בהא דלרב אסי מודה ר' יהושע בנאמנה דנאמנת לומר לכשר נבעלתי במיגו דאי בעיא אמרה לא נבעלתי דהא ר' יהושע לית ליה מיגו גבי משארסתני נאנסתי, והציא דהקשו בקונטרסין דמאי קשיא להו לתוספות דשאני גבי משארסתני נאנסתי משום דאיכא חזקת ממון לבעל (ראה להלן אות ו'). וכתב שם בזה"ל: "ונ"ל דאף על גב דגבי משארסתני נאנסתי איכא חזקת ממון מ"מ הכא דאיכא מעלה דיוחסין לא היה לנו להאמינה משום מיגו דומיא משארסתני נאנסתי אף על גב דאיכא (אפשר דנ"ל דליכא) חזקת ממון", ומפורש דמשום מעלת יוחסין ראוי להיות הדין כדין ממון, וכ"ה במהר"ם ש"י"ף עיי"ש, וכ"כ ברש"ש לפי פירוש התו"י. ונ"כ חדא דלפ"ז העיקר חסר מן הספר בד' הגמ', דלא אמרו בגמ' אלא "אפי' תימא ר"י מעלה עשו ציוחסין", והלא בעיקר הו"ל דמעלה עשו

שלא להאמין במיגו, דזהו עיקר היסוד. וכבר הקשה כן הריטב"א, דיעוין שהציא פירוש זה בשם י"מ וכתב ע"ז: "ואין לשון הגמ' הולס פי' זה כלל". ועוד יל"ע בלשון התו"י ותוס' הרא"ש במש"כ "אבל אי אמרה לא נבעלתי בהא לא עשו מעלה", דהנה כל עיקר המעלה הלא הוא שלא להאמין במיגו, וא"כ כשטוענת לא נבעלתי שהיא נאמנת בעצם ולא מדין מיגו פשיטא דליכא סיבה שלא להאמינה, וא"כ אמאי כתבו בהאי לישנא "בהא לא עשו מעלה" וי"ב.

ולכאורה י"ל דיעוין בתוספות הרא"ש קידושין פ"א א' ד"ה אמר רב אשי ל"ש אלא בפנויה וז"ל: "תימה כיון דמוקי רב אשי מילתיה דרב דוקא בפנויה משמע דאין אוסרין על היחוד מיירי נמי בפנויה שאין אוסרין אוחס לכהונה אם נתיחדה עם עבד נחין וממזר ובפ"ק דכתובות משמע שאוסרין אותה לכהונה דקאמר החס ולועירי דאמר מאי מדברת נסתרה ואמר ר' יהושע לא מהימנא הא דאמר רב מלקין על היחוד ואין אוסרין על היחוד לימא דלא כר' יהושע אפי' תימא ר' יהושע מעלה עשו ביוחסין, וי"ל וכו' ועי"ל דמתוקם שפיר אין אוסרין על היחוד בפנויה כר' יהושע דבאומרת לא נבעלתי מודה ר' יהושע דנאמנת אבל באומרת נבעלתי ולכשר נבעלתי עבד מעלה ביוחסין דלא מהימנא במיגו דאי בעיא אמרה לא נבעלתי דכיון דאין אפוטרופוסין לעריות היא יראה שמהאם תאמר לא נבעלתי שלא יאמינו לה", והנה כעין זה כ' התוס' בע"כ כנ"ל דיליף ר"י משבזיה דהיא בחזקת בעולה דה"נ מדברת היא בחזקת בעולה לענין שאם אמרה לכשר נבעלתי שאינה נאמנת במיגו דאי בעיא אמרה לא נבעלתי דיראה לומר לא נבעלתי, וכ"ה בתוס' הרא"ש ובתוס' הר"ש משנן בסוגיין בע"כ עיי"ש. אכן בד' התוס' י"ל דהציאור הוא כנ"ל דהא גופא היא המעלה שלא להאמינה שלא נבעלה כיון דאין אפוטרופוס לעריות, ואך דמ"מ מותרת משום ס"ס, וכל הנפ"מ הוא לגבי הא דאינה נאמנת לומר נבעלתי ולכשר נבעלתי משום דל"ל מיגו דיראה לומר לא נבעלתי, אבל בד' תוס' הרא"ש בקידושין א"א לפרש כן דהלא בד' הרא"ש מפורש דגם בנתיחדה בודאי עם עבד נחין וממזר נמי מותרת עיי"ש. אלא דל"ל דאמנא המעלה היא לענין מיגו, אלא שהוא מחמת גדר זה דכיון דאין אפוטרופוס לעריות יראה היא שמהאם תאמר לא נבעלתי לא יאמינו לה. אכן נ"ב הציורף בזה דאם יראה מה בעינן מעלה ואם אינה יראה מה שייך בזה מעלה, וי"ל דהגדר הוא דאף דאין אוסרין מחמת ספיקא דיחוד, דלא חשיב מדריגת ספק לאסור אף משום מעלה, מ"מ עבדו מעלה שלא להאמינה שלא נבעלה ולדונה כמשקרת, וממילא הוא דלית לה מיגו דיראה לומר לא נבעלתי. ועיין לשון

תוס' הרא"ש בסוגיין בע"כ כנ"ל וז"ל: "אמר להם מדברת היינו שבזיה דכמו דשבזיה בחזקת בעולה גם מדברת סתמא בחזקת בעולה ולא מהימנא במיגו דאע"ג דכי אמרה לא נבעלתי מהימנא אין כאן מיגו לפי שיראה לומר לא נבעלתי לפי שידועין בה שהיא משקרת, אמרו לו שאני שבזיה דין הוא שמהא בחזקת בעולה משום דרוב גוים פרוצין בעריות אבל זו אינה כל כך בחזקת בעולה ושייך בה מיגו, אמר להם אף מדברת כיון דאסתתרא אין אפוטרופוס לעריות לכל הפחות לענין זה דלא חשבינן ליה מיגו לפי שיראה לומר", וכ"ה בתוס' הר"ש משנן וא"ש כמבואר. ומעמה א"ש הלשון בד' תוס' הרא"ש בע"א: "אבל אי אמרה לא נבעלתי בהא לא עשו מעלה לאסור ביוחסין", כלומר אף דיסוד המעלה לדונה בחזקת בעולה לענין דלא מהימנא במיגו מ"מ לא עשו מעלה לדונה בחזקת בעולה לענין לאסור ביוחסין. ואפשר די"ל כן גם בדעת התו"י (וכן א"ש לשון הגמ', דבאמנת לא עשו מעלה שלא להאמין במיגו, אלא לדונה בחזקת בעולה ומה דאמרה לא נבעלתי משקרת היא, וממילא ליכא מיגו), אכן לא א"ש בד' התו"י והתוס' הרא"ש בע"א אחתי לא נזכר כלל הך ענינא דיראה לומר לא נבעלתי, ופשטות לשונם משמע דעשו מעלה במודה דנבעלה וזה נ"ב.

ובן יל"ע בלשון התוס' בקידושין (פ"א א' ד"ה מלקין) דכתב בזה"ל: "שאני החס דאינה נאמנת משום דמודה היא שנבעלה והכא דקאמר דאין אוסרין היינו משום דאינה מודה שנבעלה" (והנה בלשון התוס' נראה דהטעם דמותרת באינה מודה שנבעלה אינו משום דהו"ל ס"ס, אלא דכיון דלא חזינן דנבעלה נאמנת לומר לא נבעלתי, ולפי"ז כן הוא אף בנסתרה עם ודאי פסול, וכ"ה מפורש בד' תוס' הרא"ש בקידושין כנ"ל דגם בנתיחדה עם עבד נחין וממזר מותרת), והנה תוס' לא הזכירו כלל הך מילתא דהמעלה היא שלא להאמין במיגו, ורק חילקו בין מודה שנבעלה או דאינה מודה, והלא עיקרו של דבר הוא דעשו מעלה שלא להאמין במיגו, וד' התוס' נ"ב טובא ויזכר ההערה דהעיקר חסר מן הספר בד' הגמ', דהול"ל דמעלה עשו שלא להאמין במיגו, דהלא זהו עיקר היסוד, הנה יעוין ברש"ש כנ"ל שכ' לפרש הסוגיא לפי פירוש התו"י וז"ל לכן הנכון יותר דרב איירי בפנויה ופריך כיון דביחוד גרידא לא מיתסרא הו"ל להאמינה במיגו דלא נבעלתי (והיינו דהא ודאי דר"י איירי בטוענת לכשר נבעלתי כפשטות המשנה דאומרת איש פלוני וכהן הוא, וכמש"כ הריטב"א והרא"ה, אלא דנקטו בגמ' דגם בטוענת לא נבעלתי אינה נאמנת ומש"ה ל"ל מיגו, אבל כיון דאין אוסרין על היחוד א"כ אית לה שפיר מיגו, ובע"כ דהוא דלא כר"י) ומשני מעלה עשו ביוחסין דלא

להאמינה צמיגו וכו' עכ"ד, והיינו דהמעלה היא שלא להאמינה צמיגו כנ"ל. ולפי"ז יש ליישב את לשון הגמ', שהרי כל הקושיא היא דאי ס"ל לר"י דאין אוקרין על היחוד א"כ אית ליה מיגו, ואמאי לא מהימנא לומר לכשר נבעלתי, ומשני מעלה עשו ציוחסין, כלומר כלפי הא דאקשינן דאמאי לא מהימנא לומר לכשר נבעלתי, מעלה עשו ציוחסין שלא להאמין צמיגו, וזו כונת הרש"ש, ולזה העירני אחד מצני הישיה"ק שיחי, אך אכתי נ"ע לי התו"י והתוס' קידושין וכמבואר].

ב

בדי התוס' בשיי ר"א דנאמנת במיגו דר"י

קו' התוס' לר"א דר"י ל"ל מיגו בד"יב ותירוצם
דהכא מיגו גמור משא"כ התם - צ"ב מאי ס"ד
בקושייתם - צ"ע דחילוקם מפורש בדף ט"ו

(ו) והנה בתוס' (ד"ה רב אסי) הקשו לרב אסי דקאמר מאי מדברת נבעלה אכל נסחרה מודה רבי יהושע דנאמנת לומר לכשר נבעלתי צמיגו דלא נבעלתי (ומה שנקטו צפשיטות דלר"א מודה ר"י אף באומרת נבעלתי ולכשר נבעלתי, הוא משום דאף לזעירי לא פליג ר"י אלא צמודה שנבעלה אכל באינה מודה שנבעלה נאמנת גם לזעירי, כמסקנתם צד"ה ואין, וכאשר כתבו המהרש"א והמהר"ם ש"י"ף (כאן), דהא ר"י ל"ל מיגו גבי משארסתני נאנסתי (מתני' י"ב ב'), ותירצו: "ויש לומר דהתם ל"ה מיגו גמור דהא אפילו אמרה מוכ"ע אני אינה נאמנת לרבי יהושע כדחנן צמחני ולא קרי לה מיגו אלא לפי שהיא טענה מעולה ציורר", ויל"ע דלפי"מ שנקטו תוס' בקושייתם דמהא דס"ל לר"י דל"מ מיגו גבי משארסתני נאנסתי דל"ה אלא מיגו דטענה מעלייתא יש ללמוד גם למיגו גמור, א"כ תקשי וכי ס"ד לתוס' דר"י ל"ל מיגו בשום דוכתא, וצ"כ דשאני משארסתני נאנסתי דל"ה מיגו גמור אלא מיגו של טענה מעלייתא, וא"כ מאי ס"ד להקשות על רב אסי, דממ"נ תקשי מכל מקום דהא אי אפשר דפליג ר"י אכל מיגו דבעלמא ואי חלוק הכא משאר מיגו א"כ אף ארצ אסי לא קשיא. ומו נ"ב דשאני התם דהוי מיגו לאפוקי ממונא שהוא כנגד חוקת ממון ומש"ה ל"מ אכל מיגו שאינו כנגד חוק"מ מודה רבי יהושע דמהני (והא גופא יש ללמוד מהא דאית ליה מיגו צכה"ת) ומה הקשו, וזה הקשו המהר"ם ש"י"ף והרש"ש, וכ"ה צשיטמ"ק ד"ה רב אסי וכו' בשם הקונטרסין (כנ"ל אות ה'). ומו הקשו הגרעק"א והרש"ש דהא חילוק תוס' מפורש בגמ' דף ט"ז ע"א דמוקי להא דמודה רבי יהושע באומר לחזירו שדה זו של אביך היתה ולקחתיה הימנו שהוא נאמן שהפה

שאמר הוא הפה שהחיר, דקאי אמתני' דדף י"ב ע"ב הנושא את האשה ולא מנא לה בחולים היא אומרת משארסתני נאנסתי ונסתחפה שדהו והוא אומר לא כי אלא עד שלא ארסתך והיה מקחי מקח טעות ר"ג ור"א נאמנת רבי יהושע אומר לא מפיה אנו חיינן דמיגו דאי בעיא אמרה מוכ"ע אני תחתך דלא קא פסלה נפשה מכהונה וקאמרה נאנסתי דקא פסלה נפשה מכהונה מש"ה קאמר ר"ג דמהימנא וקאמר רבי יהושע לר"ג בזהאי מיגו דהכא מודינא לך דההוא מיגו דהתם פליגנא עליון, ופריך "מכדי האי מיגו והאי מיגו מ"ש האי מיגו מהאי מיגו", ומשני "הכא אין שור שחוט לפניך התם הרי שור שחוט לפניך", ופי' התוס' שם (ד"ה התם): "התם שור שחוט לפניך דהרי אין לה בחולים ואינה יכולה לומר בתולה אני כמו בשור שחוט שאין יכול לומר חי הוא ולהכי צין אומרת משארסתני נאנסתי צין אומרת מוכ"ע אני תחתך לא מהימנא הכא אין שור שחוט לפניך ונאמן צמיגו דאי בעי אמר לא היתה של אביך מעולם", והרי מפורש בגמ' חילוק תוס' וא"כ מה הקשו, ועכ"פ היה להם להביא ד' הגמ', ועיין בהגרעק"א שהוסיף דממ"נ אי לאו ד' הגמ' הלא הקושיא היא צד' ר"י גופא ממתני' דדף י"ב אמתני' דדף ט"ו ע"י"ש. ועיין צמהרש"א צדט"ז שהקשה אהא דפריך בגמ' מ"ש האי מיגו מהאי מיגו: "ויש לדקדק כיון דלרב אסי קיימין הכא (דלזעירי קאי "ומודה רבי יהושע" אמתני' דראה מדברת כנ"ל) ואליבא דר"א ר"י מודה צמיגו גמור כגון צנסחרה שנאמנת לומר לכשר נבעלתי צמיגו דלא נבעלתי משא"כ צמשארסתני נאנסתי דל"ה מיגו גמור דהא באומרת מוכ"ע נמי אינה נאמנת כמו שכתבו תוס' לעיל, וא"כ הכא ה"נ הוי מיגו גמור דאי בעי הוה אמר לא היתה של אביך מעולם וי"ל דהיינו הא דקמשי הכא אין שור שחוט לפניך התם שור שחוט לפניך כמו שכתבו תוס' הכא דצין שאומרת משארסתני נאנסתי וצין אומרת מוכ"ע אני תחתך לא מהימנא וכו' והתוס' כתבו לעיל כן צפ"ק לפי תירוצא דהכא ודו"ק" עכ"ל המהרש"א, אכן תמוה טובא דא"כ מה הקשו תוס' מעיקרא, ועכ"פ הו"ל לאחוי לסוגית הגמ' צדט"ז ותוס' לא הזכירו מזה כלום, וכאשר הקשו הגרעק"א והרש"ש כנ"ל.

ג

ביאור דעת רש"י בשרש הפלוגתא דזעירי ורב אסי
ובהא דא"נ לזעירי מדק הפ"ש ההפ"ש

שתי שיטות ביניא דאין אוקרין על היחוד אי דהיחוד אינו אומר או דההיתר הוא משום חברי - שיי' רש"י דהוא אך בשוענת ברי - שרש הפלוגתא אם הא דלינ מותרת לר"י דמהני ברי לסלק ספק דהיחוד או דההיתר משום ס"ם - בכך תליא אי נאמנת

בנבעלתי ולכ"ג במינו דל"ג – אי שריא אך מס"ם
אייז מינו גמור ואך מינו דטענה מעלייתא – בדין
מינו תרוייהו משכח"ל היכא דיש "סיבה לנאמנות"
ואך דבעינן מינו לסלק חששא דשקר ובזה סגי אף
במינו דטענה מעלייתא ואיכא גוונא דליכא סיבה
לנאמנות והמינו הוא סיבת הנאמנות ובזה בעינן
דהיה נאמן בטענה ההיא ולא אך דהיה מרויח
ההיתר או הממון – לר"י ליכא סיבה לנאמנות דהא
חולק אברי וע"כ ל"מ אלא מינו דהיה נאמן – יל"ע
דתהא נאמנת מדין הפ"ש ההפ"ש – די הגמי מ"ז
לפירש"י דר"י בעי בהפ"ש למינו דאי בעי שתיק –
צ"ע לפי"ז איך מהני מינו לר"י לר"א – די הבית
יעקב דאיי"צ מינו דאי בעי שתיק לר"י אלא באיכא
ריעותא ולפי"ז אי"ש סוגיין – דרך נוספת לפי הבית
יעקב בביאור הפלוגתא דזעירי ור"א – דלר"א יחוד
ל"ה ספק ואין כאן ריעותא ואיי"צ מינו דאי בעי
שתיק ולזעירי יחוד עושה ספק ואך דשריא מס"ם
ואיכא ריעותא ול"מ מינו דאי בעי מעין אלא דאי
בעי שתיק – הא דא"נ מדין הפ"ש ההפ"ש דבמודה
דנבעלה האיסור אינו משום הודאתה אלא
דכשמודה דיינינן דנבעלה שיהרי נתייחדה ושוב אין
כאן הפ"ש ההפ"ש

ז) ונברא השמא אל הצאר בשיטת רש"י, ונראה בס"ד
לצאר בשמי דרכים. בדרך אחת נראה ובהקדם
דנרשצ"א וצריטצ"א הביאו שמי שיטות צדינא דאין אוסרין
על היחוד, אי היינו דיחוד אינו אוסר צענא (והוא אם
משום דיחוד ל"ה בגדר ספק כלל או משום דאית לה חז"כ
לכהונה וחז"ה לבעלה. ובחי"ר ר"ח הלוי פ"ו מהל' יבום
הי"ט כ' דכל סתירה אין זה אף משום ספק זנות, אכן
יעוין בחידושי הגר"ח על הש"ס במס' סוטה צענין
"טומאה הצאה בידי אדם" שכתב שם להוכיח דאף בגוונא
דהוי צודאי בגדר ספק ובגון צדצרים מכוערים מ"מ
מותרת מצד חזקה, יעוין צד' הגמ' והראשונים ביצמות דף
כ"ד וצריטצ"א פכ"צ מהל' אישות ופ"צ מהל' סוטה הי"ג,
וראה לעיל סימן י"א בזה) ולפי"ז ה"ה בשותקת נמי כן
הוא, או דהוא דוקא בטוענת, והיינו דהיתר הוא צלירוף
מה דטוענת צרי, ומשום טענת צרי קאמינן עלה. ויעוין
נרשצ"א (י"ג צ' ד"ה השיבותנו) שכתב וז"ל: "הילכך אפי'
נתייחדה עם אחד מן הפסולים ואמרה טהורה אני נאמנת
וכו' ואפשר נמי דיחוד לישראל אפי' בשותקת הרי זו
בחזקת טהורה לישראל קדושים הם ואין אוסרין אותה
בזכך", והרי דמספקא ליה להרשצ"א צהאי דינא אי דוקא
צאמרה טהורה אני הוא דשריא ומשום דנאמנת מחמת
הצרי, או אפי' בשותקת הוא כן, לישראל קדושים הם ואין
אוסרין אותה בזכך, ומסתברא מילתא דסברא זו עומדת היא
לעצמה, והיינו שאין הסתירה עושה ספק כל עיקר, ואי"צ
לחזקה (והנה הרשצ"א איירי גבי כהונה, אכן בגמ' הא
פריך מאשת ישראל לאשת כהן, דכד משני מעלה עשו

ציוחסין היינו אף צאשת כהן וכמבואר ברשצ"א צע"א ודלא
כהרצ"ד עיי"ש, וא"כ ר"ג דפליג ול"ל הך מעלה דלא
ליף משצויה כלל, הדר דינא דדין אש"כ כדין אשת ישראל,
וכיון דלכהונה צענין צרי ה"ה צאשת ישראל לבעלה וז"צ).
ויעוין צריטצ"א שכ' צצ"י קו' הגמ' אליבא דזעירי לימא
דלא כר"י, דאילו לר"ג לא קשיא (והיינו דממתני' משמע
דטעמא דר"ג הוא מחמת נאמנותה ולישנא דאין אוסרין על
היחוד משמעה אף צאניה טוענת) ומשום דמוקי להא דאין
אוסרין על היחוד בטוענת צרי, ומשמע לדרך זו דמדין צרי
הוא זה, אכן בדרך שניה כתב דא"צ צאמת צרי בזה ואך
שלא מהא השתיקה כהודאה וכנ"ל (ועי' צריטצ"א לקמן
ע"ו א' ד"ה אלא דכתב מעין זה לענין ממון יעו"ש).
ושמא י"ל דהנידון צד' הרשצ"א הוא אף לס"ד אצל
למסקנה ציוחסין שאני י"ל דאף לר"ג הוא כן, והיינו דגבי
א"א צאמת מותרת אף בלא צרי, ואך ציוחסין צענין צרי
אף לר"ג, אצל צד' הרשצ"א אין משמע כן, דלשונו
"ואפשר נמי דיחוד לישראל אפי' בשותקת הרי זו בחזקת
טהורה לישראל קדושים הם ואין אוסרין אותה בזכך", אין
משמע דהנידון אי עשו מעלה לר"ג להצריכה צרי או לאו,
אלא דאעיקרא דספיקא דיחוד אי הוא אף מחמת טענתה או
דהיא צענא בחזקת טהורה לישראל קדושים הם, ומשמע
דהצד הראשון צדצרינו הוא דכל בלא צרי מספקין שפיר
ולא משום מעלה וז"צ. ולכאורה גבי א"א כן הוא אף לרבי
יהושע (עכ"פ מדרבנן) וצאשת כהן עצדו מעלה לזעירי
דל"מ צרי ידיה ולרב אסי לא עצדו מעלה כה"ג אפילו
לרבי יהושע (ולד' הסו"י והסוס' בקידושין כנ"ל, הרי אף
לזעירי צאמרה לא נבעלתי לא עשו מעלה, והיינו נמי
בטוענת). ועכ"פ נמצינו למדים דאיכא דעה כזו צראשונים
דהא דאין אוסרין על היחוד הוא משום דטוענת צרי.
ונראה דכן היא שיטת רש"י דהא דאין אוסרין על היחוד
הוא אף בטוענת צרי ומיסוד דינא דאליס צרי קא אמינן
עלה, דמהני צרי לסלק הספק הצא ע"י יחוד.

ח) רמעתה נראה דהנה צ"צ מה הוא שרש הפלוגמא
דר"א וזעירי אי מהני מינו לומר נבעלתי
ולכשר נבעלתי או דל"מ מינו. ונראה דשרש הפלוגמא הוא
צהא דבטוענת לא נבעלתי מותרת לרבי יהושע אם הוא
משום דאין אוסרין על היחוד, כלומר דנאמנת לומר צרי לי
שלא נבעלתי, ומהני הצרי לסלק הספק הצא ע"י היחוד,
והיינו דאף דר"י ל"ל צרי (וכדקאמר "לא מפיה אנו
חיים", כלומר דל"מ צרי ידיה כלל, וכמש"כ בשיטמ"ק
בשם הרדצ"ו), מ"מ ציחס לספק הצא ע"י יחוד גרידא
אליס שפיר צרי לסלק הספק, וגם אם נתייחדה צודאי עם
פסול נאמנת צצרי לומר לא נבעלתי, או שכל הימרה הוא
משום ס"ס דר"י קיל ליה ס"ס דאפי' צשמא מותרת,
וכדאמרינו בגמ' לחמו י"ד א', והוא דוקא צאין ידוע עם

מי נתיחדה די"ל ללכשר נבעלה, אצל אס ידוע בצירור דעם פסול נתיחדה אסורה. והיינו דרז אסי ס"ל דמשום דנאמנת לומר צרי לי שלא נבעלתי הוא דמומרת, דמודה ר"י בספק כי האי שחל ע"י יחוד גרידא דמהני הצרי לסלקו, ומש"ה ס"ל דלר"י כי טענה נבעלתי ולכשר נבעלתי נמי שריא, דמיגו דמהימנא לומר לא נבעלתי מהימנא נמי לומר לכשר נבעלתי [והדברים עולים יפה לפי"מ שהוצא לעיל אות ב', דבחוסי' (ד"ה ואין) מצואר דהגירסא בגמ' בדף ט"ז היא: "דמיגו דאי בעיא אמרה לא נבעלתי מהימנא וקאמרה נבעלתי", כלומר נבעלתי ולכשר נבעלתי, והיינו מיגו דמהימנא לומר לא נבעלתי מהימנא לומר נבעלתי ולכשר נבעלתי, וכבר עמדנו לעיל שם דלפנינו בגמ' הגירסא היא: "מיגו דאי בעיא אמרה לא נבעלתי וקאמרה נבעלתי מהימנא", אלא דמלשון רש"י שכתב: "ולכשר נבעלתי מהימנא" נראה קצת דגירסת רש"י אף היא כחוס'], ומיגו כי האי ס"ל לר"י דאמרינן שפיר, ולא פליג אלא אמיגו דטענה מעלייתא שאינה נאמנת בטענה ההיא ואף דהיא טענה מעולה יותר. אכן זעירי פליג וס"ל דכל מה דשריא כשאינה מודה שנבעלה ולכשר נבעלה אי"ו מחמת שטוענת צרי לא נבעלתי, ואליס האי צרי גם לר"י, דלעולם גם בספק הבא מחמת יחוד אף הוא ספק גמור הוי דל"מ צרי לסלקו, אלא דכיון דסו"ס חשיב ס"ס [וכמשנ"ח לעיל דלא ס"ל לרש"י דחשיבא כודאי נבעלה, וכמש"כ הרמב"ן והרשב"א והרא"ה בדף י"ד ע"א, דמש"כ רש"י "דמשום יחוד מחזיק לה בנבעלת" כנ"ל, לאו היינו ודאי נבעלת, אלא דיחוד מעורר ספק שמא נבעלה, והוא ע"ד לישנא דר"י "אלא הרי זו בחזקת בעולה לנחין ולממזר" דלאו ודאי הוא, אלא דיש כאן מעורר של ספק שא"ל לסלקו לא ע"י צרי ולא ע"י חזקה (ואף לא ע"י רוב וכדאמרי' בגמ' צע"צ לדברי הפוסל פוסל אף ברוב כשרים). ויש להוסיף דכ"ה בלשון רש"י צע"צ ד"ה אין, אין אחס יכולים להיות לה אפוטורפוס לומר לא נבעלה, ומדויק דאך א"א לומר לא נבעלה אצל לא נקטינן בודאי דנבעלה, וללשון זו דרש"י העיר אחד מצני הישיה"ק שיחי'], ע"כ שריא מדין ס"ס, דשרי אף לר"י, ולכן ס"ל לזעירי דכשטוענת נבעלתי ולכשר נבעלתי לא מהימנא, כיון דגם כשחטען לא נבעלתי אינה נאמנת כלל ורק דמ"מ הימה מותרת, זה לא חשיבא מיגו גמור, ואכתי הוא אף בגדר "טענה מעלייתא". אכן צ"ב דהא סו"ס אס הימה טוענת לא נבעלתי הימה מתירה עצמה, וא"כ איכא שפיר "מה לי לשקר", דהא מציא להכשיר עצמה ע"י הטענה שהרי תהי' מותרת מדין ס"ס, וא"כ אמאי לא הוי מיגו גמור המועיל גם לדעת רבי יהושע.

ונראה צע"ד לבאר הדבר, דהנה צעיקר דין מיגו הלא

חרוייהו משכח"ל, דאיכא גוונא דיש צעמס "סיבה לנאמנות", ורק דחיישינן דמשקר, וע"ז צא המיגו לסלק הך חששא דשקר, דכיון דמה לו לשקר דהא מצי לטעון טענה אחרת שהוא נאמן זה וע"כ ל"ח דמשקר, ומיגו ממין זה הוא באמת מיגו דטענה מעלייתא, דמהני לסלק הך חששא דשקר, וכאשר כתב רש"י (י"ב צ' ד"ה אלא): כגון משארסתני נאנסתי וכגון היא אומרת מוכת עץ אני דאמרינן מיגו דאי בעי טענה טענה מעלייתא מהך כגון גבי משארסתני נאנסתי הוה טענה מוכת עץ אני טענה מעלייתא דלא פסלה נפשה מכהונה וקאמרה נאנסתי משארסתני וקא מיפסלא נפשה וכו' ש"מ קושטא קאמרה וכו', והיינו דבהיא דהתם הלא איכא "צרי", ו"טענת צרי" היא סיבה לנאמנות, ורק דצעינן לסלק חשש שקר כדי להעמיד הצרי, וע"ז מהני מיגו של טענה מעלייתא. אכן איכא גוונא דליכא כלל סיבה לנאמנות, והמיגו הוא עצמו סיבת הנאמנות דהויא נאמנות מחודשת דמיגו, והתם צעינן דוקא מיגו כי האי דהיה יכול לטעון טענה שהיה נאמן זה. ונראה בגדר הדבר, דכיון דנאמן הוא לטעון טענה מסוימת, והוא צא ואומר שהיות שאינו רוצה לומר שקר ע"כ אומר האמת, הרי כך נוחנת הדעת והסברא שלא תהא נאמנותו נפגמת עבור זה שאינו רוצה לשקר, וכל זה אי יש לו נאמנות בטענה ההיא הרי הכי דינא דאינו פוגם נאמנותו כשטוען טענה אחרת, אס אין לו שום סיבה לטעון הטענה הזו רק משום שאינו רוצה לשקר, אצל אס אין לו נאמנות צעמס בטענה ההיא, אלא דעכ"פ יש הוכחה שאינו משקר, דאס היה רוצה לשקר עדיף לו לטעון טענה אחרת, הרי זה אינו אלא בגדר מיגו דטענה מעלייתא דעיקרו דאף אמנס שיש ראיא שאינו משקר אצל עכ"פ אין כאן סיבה וגדר לנאמנות, ומיגו זה ל"מ אלא היכא דאיכא צעמס "סיבה לנאמנות", ואף דחיישינן דמשקר, וע"ז צא המיגו לסלק הך חששא דשקר ודוק (ובמה שנתבאר כאן יש הסבר לגדר הנודע צדין המיגו, והיינו הגדר של "כח הנאמנות וזכות הטענה", שחידשו רבותינו הגרש"ש והגר"אצ"ו וזוקלה"ה, אלא שהוא באופן אחר קצת מכפי הנראה בדבריהם בזה. וצעמס הדבר כבר נודע שכבר עמד צעיקר הגדר של "כח הנאמנות וזכות הטענה", בספר עטרת חכמים לבעל הצרוך טעם חו"מ תשובה כ' וז"ל שם: "רק כך מדות התורה שאף שטענת יש לי כנגדו אין להאמין מצד עצמו מ"מ כיון שיש עוד נד טענה להלוא להשחמט ולהיות נמנא זכאי נגד המלוא אנו דנים בכל אשר יטעון במתוך שיכול לומר כך ופטור בזה מתביעות המלוא כמו בטענה אחרת שיכול לטעון"). ומעתה כיון דהכא ליכא אליבא דר' יהושע סיבה לנאמנות, שהרי ר"י חולק צעמס על יסוד הדין דצרי וכדקאמר "לא מפיה אנו חיים" כנ"ל, וגם צרי כי האי דאין עליו חשש

משקר ג"כ לית ליה לר"י [וגם נאמנות מדינא דע"א באיסורים ג"כ ליכא, שהרי דינא ד"צרי" לשטת ר"ג בפשוטו אינו מדין ע"א באיסורים. ואכן דעת הגרעק"א דהוא מדין ע"א באיסורים, אך הוא ל"ע דלכאורה אין כן משמעות הראשונים. והטעם דאין כאן נאמנות מדינא דע"א באיסורים הוא משום דהיא נידונית כצ"ד דמעידה על כשרות עצמה, וצ"ד פסול גם באיסורים (וכאשר-כתב בקוב"ש כתובות אות כ"ז), ויעוי"ש שציאר הדבר מילתא בטעמא דשאני צ"ד דל"א מקרי "עד" ואין שם עדות עליו, וכאשר יסד הראש"ד (הביאורו הראשונים ז"ל בסופ"ק דמכות), דצ"ד לאו שם עד הוא דל"א שייכא עדות על עצמו, ולפיכך גם באיסורים ל"מ. ראה בענין זה לעיל סימן י' אות ג') או משום דחשיב דצ"ד ע, וכדעת התורי"ד קידושין דף ס"ו ע"ז דלפסול אשה לכהונה צ"ע שנים דחשיב דצ"ד ע (ודל"א כשיטת הרמב"ם פט"ז מהל' סנהדרין ה"ו דאיסורי כהונה מיקרי איסורים וע"א נאמן בהם), וגם להכשירה לכהונה נמי חשיב דצ"ד ע], וא"כ אין שום סיבה לנאמנות, ורק דבעינן למידן מדין נאמנות מחודשת של מיגו וזה הא ליכא הכא, ולפיכך אינה נאמנת וא"ש היטב. עכ"פ נמצינו למדים דשרש הפלוגמא דרצ אחי ויעיר, הוא ציטוד הדין דמוחרת כאשר טוענת לא נבעלתי אם הוא משום נאמנותה לטעון צרי במקום ספיקא דיחוד או דהוא משום ס"ס גרידא.

ט) ואכת"י יש לעיין דהא כיון דר"י מחיר צ"ס אפילו צשמא (וכדאמרינן בגמ' צדף י"ד ע"א), ונמצא דכד מודה שנבעלה ולכשר נבעלה הרי כל האיסור הוא על פיה ומחמת הודאתה, דמאד ענש הספק הלא היה נידון הדבר כס"ס, וא"כ תהא נאמנת מדין "הפה שאסר הוא הפה שהתיר", דהל"ל שיטת רש"י דהפה שאסר הוא הפה שהתיר הוא דין נאמנות צ"ע שלא מגדר מיגו, וכדכתב רש"י במתני' (לקמן ט"ז א' ד"ה שהפה): "זה אינו יודע שהיתה של אביו אלא על פיו של זה ומה שאסר הרי התיר", כלומר דין נאמנות מחודשת להתיר כמה שאסר, וכ"ה צ"ע לקמן (י"ח צ' ד"ה הרי): "הפה שאסר הוא הפה שהתיר כי היכי דמיהימנת להו אהא הימנינהו אהא", וא"כ הכא נמי כיון דסו"ס אי לאו הודאתה הו"א שריא מדינא דס"ס, וכל האיסור אינו אלא על פיה, א"כ תהא מותרת מדין "הפה שאסר הוא הפה שהתיר".

י) ולכאורה י"ל דהנה צ"ד הגמ' צדף ט"ז ע"א כנ"ל דמוקי להא דמודה רבי יהושע באומר לחבירו שדה זו של אביך היתה ולקחתיה הימנו שהוא נאמן שהפה שאסר הוא הפה שהתיר, דהאי אמתני' דדי"צ דהאמר רבי

יהושע דל"א מפיה אנו חיינן "דמיגו דאי צ"ע אומר מוכ"ע אני תחתך דל"א קא פסלה נפשה מכהונה וקאמרה נאנסתי דקא פסלה נפשה מכהונה מש"ה קאמר ר"ג דמיהימנא וקאמר רבי יהושע לר"ג צהאי מיגו דהכא מודינא לך צההוא מיגו דהתם פליגנא עליון", ופריך "מכדי האי מיגו והאי מיגו מ"ש האי מיגו מהאי מיגו", ומשני "הכא אין שור שחוט לפניך התם שור שחוט לפניך", ופירש רש"י (ד"ה הכא): "הכא גבי שדה אין שור שחוט לפניך שיעלה על לב צעליו לתצוה מי שחטו כלומר אם שתק זה לא היו לו עוררין הלכך אי לאו דדבר פשוט הוא שלקחה הימנו לא היה אומר לו של אביך היתה הלכך אמרינן מיגו אבל גבי לא מצינו לה צמולים שור שחוט לפניך צמולים שלא מצינו לה הם הסימנים לצו"ל צ"ד ואע"פ שיש לה להשיב טענה טובה מזו לא אמרינן מיגו דדילמא לא אסקה אדעתה א"נ איערומי קא מערמא", ונמצינו למדים דלדעת רבי יהושע דין הוא צנאמנות דהפה שאסר הוא הפה שהתיר דבעינן מיגו דאי צ"ע שתיק והיינו שהיה ציכולתו לשמוק, ורק צכ"ה"ג הוא דמיהימנ מדין הפ"ש ההפ"ש, דצחכי אמרינן דאי לאו דדבר פשוט הוא שהוא דצבריו לא היה אומר את ה"אסר", אבל כד צ"ע לטעון ולא מצי לשמוק וכגון צהלה חוצעו וצריך להשיבו אינו צדין הנאמנות דהפ"ש ההפ"ש, וזהו עיקר החילוק צין האומר לחבירו שדה זו של אביך היתה ולקחתיה הימנו שהוא נאמן שהפה שאסר הוא הפה שהתיר, וצין מתני' דהנושא את האשה דאינה נאמנת אף דאית לה מיגו דאי צ"ע טענה מוכ"ע אני [וצוה כתב רש"י שמי דרכים, חדא דדילמא לא אסיק אדעתיה, ומו דאיערומי קא מערמא, והיינו כיון דל"א מיהימנא צהאי טענה דמוכ"ע אני ואך דהיא טענה טובה יותר דל"א קא פסלה נפשה מכהונה. והנה מש"כ רש"י ד"ו צמורת "א"נ", י"ל דלפ"י"מ שפירש"י לעיל (י"צ צ' ד"ה אלא) דהמיגו צטענת משארסתני נאנסתי הוא דמצי אמרה מוכ"ע אני מעיקרא, וצטענה זו הא מיהימנא צאמת (משום מיגו דמוכ"ע אני תחתך) ול"ש צוה דאיערומי קא מערמא, לפיכך כ' רש"י הטעם דדילמא לא אסקה אדעתיה. אכן גבי הפלוגמא צמתני' דדף י"ג דהיא אומר מוכ"ע אני מעיקרא, דאמרינן מיגו דמוכ"ע אני תחתך, שפיר איכא הסברה דאיערומי קמעמא]. והשתא כיון דמפורש צגמ' לפירש"י דגם צהפ"ש ההפ"ש צעינן דאין הלה חוצעו דאית לי' מיגו דאי צ"ע שתיק [ואף דחילוק זה אמרו צגמ' צשיטת רבי יהושע אליבא דרצ אחי, מ"מ כן הוא הביאור גם אליבא דזעירי], א"כ הכא דליכא מיגו דאי צ"ע שתקה, שהרי כתב הריטב"א דצמותק דיינינן לשתיקה כהודאה והרי היא כמודה שנבעלה לפסול דאל"ה למה שותקת היא וכנ"ל, הרי כיון דל"ל מיגו דאי צ"ע שתיק אינה נאמנת מדין הפ"ש ההפ"ש.

ריעותא בטענה, אזל באשה שאמרה לכשר נבעלתי אין כאן ריעותא בעצם הטענה שהרי לא ראינו כלל שנבעלה ורק נסתרה גרידא, ומה שלפי דבריה יש ריעותא, הא לא חשיבא ריעותא שהרי אומרת לכשר נבעלתי, ואין צוה כדי לעשות ריעותא בטענה, וע"ז מהני נמי מיגו דאי בעי טעין].

והשתא לפי"ד הבית יעקב א"ש נמי מה שנחבאר, דעכ"פ ל"מ רק מיגו כי האי דהיתה נאמנת באותה טענה ולא רק שהי' לה היכ"ט להכשיר ענמה, והוא משום דהכא צעין שמהיה סיבה לנאמנות וזו ליחא אלא אם היתה נאמנת בטענה האחרת, ושאיני גבי משארכמי נאנסתי שאלו היה זה מיגו כה"ג שהיתה מרויחה את הממון באותה טענה היתה נאמנת, ואף שלא היתה נאמנת בה ונמנא דאכמי אין זה מיגו גמור כלל, ומשום דבממון שפיר יש סיבה לנאמנות מדין טענת ברי דבע"ד ואך דבעי ראי' שאינו משקר, אזל באיסורים בעי דין נאמנות מחודשת דמיגו וזה ליחא, דהא ר"י ל"ל ברי באיסורים, אכן בממון איכא בעצם דין טענה דבע"ד ורק דבעין מיגו להוכיח טענתו [ויעוין במהרש"א דף ט' ע"ב דל"א מיגו באיסורים (ראה צוה להלן אות י"ט), והגדר הוא דמיגו הוא דין של טו"נ (ראה שם), וי"ל דאף אי אמרינן מיגו באיסורים מ"מ הוא בגדר נאמנות מחודשת דמיגו, ונאמנות זו ליחא רק במיגו שהוא נאמן בטענה שהיה יכול לטעון, דאית ליה נאמנות בעצם דבריו, ולא אך שהיה יכול להרויח את ההיתר, ואכתי צ"ע].

ומעתה שוב לא א"ש מש"כ ליישב הא דלא שריא מדין הפ"ש ההפ"ש, עפי"ד רש"י דגם בהפ"ש ההפ"ש צעין דאין הלה תובעו דאית לי' מיגו דאי בעי שתיק, וא"כ הכא דליכא מיגו דאי בעי שתק, דהא בשותקת דיינין לשתיקה כהודאה והרי היא כמודה שנבעלה לפסול וכנ"ל, ע"כ אינה נאמנת מדין הפ"ש ההפ"ש, שהרי בסוגיין בע"כ דאי"צ מיגו דאי בעי שתיק וכנ"ל, והביאור הוא על פי דברי הבית יעקב וכש"נ.*

(*) אלא דלכאורה לפי דברי הבית יעקב היה מקום לומר בביאור הפלוגתא דזעירי ורב אסי באופן אחר, והיינו דאמנם הכא ל"ה מיגו דאי בעי שתיק, וכד' הריטב"א וכמש"כ הבית יעקב, אלא דכיון דאין ריעותא בעצם הטענה מצד אחר דהסתירה הלא אינה עושה ריעותא, ומה שלפי דבריה יש ריעותא, מ"מ א"א שיהיה ריעותא בדבריה מחמת עצמה שהרי אומרת לכשר נבעלתי. ומעתה י"ל דבכך היא הפלוגתא, דרב אסי דס"ל דיחוד אינו אוסר כלל ואינו מעורר ספק כלל (וי"ל לפי"ז דאף בלא ברי מותרת, אלא דאם היא שותקת יש ראייה שנבעלה לפסול, ובאילמת מותרת שפיר אף דליכא ברי), ונמצא דכשטוענת נבעלתי ולכשר נבעלתי ליכא ריעותא בעצם על הטענה שהרי הסתירה אינה עושה שום ריעותא על פסול כהונה, ע"כ שפיר ראוי להאמינה במיגו אף דהוי מיגו דאי בעי טעין כנ"ל, אכן לזעירי דס"ל דעצם היחוד עושה ספק בעילה, ע"כ אף דאמת הוא שאם תטען לא נבעלתי תהא מותרת מחמת ס"ס, אבל השתא דטוענת לכשר נבעלתי, איכא ריעותא בעצם הטענה מצד הסתירה, דכשם דכד חזינן ביאה יש כאן ריעותא שנבעלה לפסול כמו"כ יחוד עושה ריעותא כזו, ע"כ אף דאית לה מיגו, מ"מ כיון דמיגו דאי בעי טעין הוא זה ל"מ אליבא דר' יהושע, שהרי איכא ריעותא בעצם הטענה מחמת הריעותא דסתירה, וא"ש היטב מהלך הפלוגתא דר"א וזעירי לפי"ד הבית יעקב,

אכן יש צוה לא א"ש דהלא באמת צ"ע מיניה וציה בכל עיקרו של הפירוש הזה, שהרי לפי"ד רש"י דף ט"ז כנ"ל הלא נמנא דר"י ל"ל מיגו בשום מקום אלא"כ הוא מיגו דאי בעי שתיק, שהרי כתב רש"י דמש"ה צעין דוקא מיגו דאי בעי שתיק דלימא לא אסקה אדעתה, וזו תשובה לכל מיגו שנבעל, והלא כך הוא באומר לחזירו שדה זו של אביך היתה ולקחמיה הימנו שאינו נאמן בהלה תובעו אף שהוא מיגו גמור ומעליא שפיר, וא"כ הרי תיקשי אין מהני מיגו לר"י לרב אסי, שאף שהוא מיגו אלים וגמור, שאם היתה טוענת לא נבעלתי היתה נאמנת בו, מ"מ הא ר"י ל"ל מיגו כלל, וא"כ אין נאמנת מדין מיגו, ולא א"ש כל מה שנחבאר.

ובע"כ צ"ל עפי"ד הבית יעקב דף ט"ז שם שכתב צוה"ל: "ע"כ צ"ל דכונת רש"י צוה דמשמע מדבריו דבהלה תובעו דל"א מיגו היינו דוקא תביעת בע"ד דאיכא ריעותא וראיה לתביעה שהיתה של אביו ולכך לא אמרינן מיגו גרוע (היינו מיגו דאי בעי טעין) מה שיש לומר דלא אסקה אדעתה או דאערומי קמערמא, אזל בדליכא ריעותא רק תביעת צי"ד ודאי דאף ר"י מודה דאמרי' מיגו דהא גבי העדים שאמרו דנאמנים במיגו שאי"ז כת"י אף שהצי"ד שואלין אותם אם זה כת"י וע"כ נריכים לתת תשובה, וכן לרב אסי דאמר מאי מדברת נבעלה אזל נסתרה נאמנת לומר לכשר נבעלתי במיגו דל"נ אף דע"כ נריכה להשיב לצי"ד אם נבעלה ולמי נבעלה (והיינו שאם שותקת דיינין לה שנבעלה כמש"כ הריטב"א) מ"מ נסתרה לא חשיב ריעותא" עכ"ל, והנה חזינן להדיא דאף הוא דעתו דס"ל לרש"י כהריטב"א והרשב"א דאך בטוענת לא נבעלתי מהימנא ושריא אזל באינה טוענת לא שריא, והשתא לפי דבריו א"ש דהכא באמת אי"צ מיגו דאי בעי שתיק, ומשום דכיון דאין כאן ראייה וריעותא ע"כ סגי במיגו כי האי [ובגדר הדברים י"ל דכיון דמודה דשל אביו היתה ולקחה הימנו יש ריעותא ומסרון בעצם הטענה, ולזה צעין דוקא מיגו דאי בעי שתיק, ומיגו דאי בעי טעין ל"מ ע"ז, ועד"ז כשמודה שלא נמנא לה בתולים הרי"ז עושה

יא) ולפיכך נראה ליישב הא דלא שריא מדין הפ"ש
ההפ"ש בדרך אחרת, והוא די"ל דכאשר
מודה דנבעלה לאו היינו דהאיסור הוא משום הודאמה
[שהרי באמת יל"ע מאיזה טעם תהא נאמנת לפסול ענמה
בדאי, דהא מדין שא"נ חד"א הרי לא סגי אלא לאסור
עליה שלא תנשא לכהן והכא הלא הנידון הוא לאסור מספק
גם על אחרים, וגם אם תנשא לכהן יהיה הבן ספק חלל,
ואף מדין ע"א אינה נאמנת דהא בע"ד היא כנ"ל, וגם
דלשי' החורי"ד בקידושין כנ"ל הוי דבשז"ע], אלא דהגדר
הוא דכשמודה דנבעלה אז פשיטא דדיינין דנבעלה שהרי
נתיחדה, והוי זה מעין רגלים לדבר, אבל עיקר האיסור
מחמת היחוד הוא, ושזב אין כאן הפ"ש ההפ"ש [וראה גבי
סבא זו בהרצבה להלן אות י"ט. ונמצא שם דהוא ע"ד
ד' רש"י לקמן (י"ט א' ד"ה אין) בשיטה דמודה בשטר
שכתבו אי"ל לקיימו, שכיון שאמר כשר היה הרי הוחזק
השטר, והיינו דמעמה הרי הוחזק השטר מלד עלמו ואין
כאן הפ"ש ההפ"ש].

ד

ביאור הסוגיא בע"א וע"ב לדי רש"י וישוב הסתירה
מע"א לע"ב

קו' הגמ' לשי' רש"י ילימא דלא כר"י דלזעירי אי"ז
כר"י דס"ל דיחוד עושה ספק ול"מ ברי לסלקו ואך
דשריא מס"ם וע"כ אי"נ במיגו ומשני דמה דיחוד הוי
ספק הוא מעלה ביוחסין – ראית ר"י משבויה דיחוד
עושה ספק ול"מ ברי לסלק – ישוב הסתירה בדי
רש"י

יב) ולפי"ז א"ש קושית הגמ' לשיטת רש"י דהכי קא"ל
ר"פ לאזני לזעירי דאמר מאי מדברת נסתרה
ואר"י לא מהימנא האמר רב מלקין על היחוד ואין אוסרין
על היחוד לימא דלא כר"י, כלומר דהכא הא איירי בא"א,
וכדפירש"י ד"ה ואין: "ואין אוסרין אשה על בעלה בשביל
יחוד בעלמא", וא"כ אי דיינין דיחוד קעביד ספק ביאה,
דמשום יחוד מחזיק לה בנבעלת" (כלשון רש"י כנ"ל,
והיינו ספק נבעלה וכמבואר לעיל), ונקתרה בודאי עם

פסול תהיה אסורה לשיטת זעירי – דוהי הנפ"מ בין ר"א
לזעירי לזעירי דהיתרה מדין ס"ס תהי' אסורה בנתיחדה
בדאי עם פסול, ואליבא דרב אסי תהי' מותרת כיון
דנאמנת לומר לא נבעלת, או שאין היחוד אוסר כלל – הלא
נריכה להיות אסורה (ועכ"פ מדרבנן כמש"כ ריטב"א
עיי"ש), ובע"כ דרב ס"ל דיחוד לא חשיב כלל ספק (והיינו
מלד ברי דידה, וכמבואר בדעת רש"י דאף משום ברי היא
מותרת), ונמצא דכד טוענת נבעלתי לכשר אית לה מיגו
שפיר, שהרי נאמנת לטעון לא נבעלתי (ואף דהוי מיגו דאי
בעי טעין, מ"מ כיון שאין ריעותא מלד ענש הסתירה סגי
במיגו כי האי נמי וכו'ל), וא"כ לפי שיטת זעירי אין זה
כר"י דס"ל דיחוד עושה ספק ול"מ הצרי לסלקו, וע"כ אף
דכפועל שריא מדין ס"ס, מ"מ אינה נאמנת במיגו, דכיון
דאינה נאמנת בטענת לא נבעלתי ל"ה מיגו גמור, ונמצא
דבחדא ספיקא וכהיא דא"א נריכה להיות אסורה, וע"ז
משני דמעלה עשו ביוחסין, והיינו דמה דיינין יחוד כספק
נבעלה הוא אף מעלה ביוחסין [ובזה נחלקו הראשונים אם
הוא אף בפנויה או אף באשת כהן דמהני מעלה לאפוקי
מצעלה, יעוין ברש"א ועוד ראשונים, דדעת הראב"ד
דדוקא בפנויה, אבל נחלקו עליו הראשונים, יעוין רמב"ן
ורש"א, וברמב"ן כתב דדעת רש"י כהראשונים דבאשת
כהן נמי עשו מעלה להוציאה מתח"י בעלה], וא"ש באר
היטב ביאור דברי ולשון הגמ' לשי' רש"י.

יג) ולפי"ז א"ש היטב כל מהלך הסוגיא בע"ב וד' רש"י
שם, דר' יהושע קמיימי משבויה להוכיח
דיחוד עושה ספק נבעלה ול"מ ברי לסלק הספק (וגבי
שבוייה חשיבא כודאי נבעלה וכמש"כ רש"י ד"ה לזו דכולנו
עדים שנבעלה), וממילא הוא דיואל דגם בנקתרה מה שהיא
מותרת אינו משום שהיא נאמנת לומר לא נבעלתי, דלעולם
אינה נאמנת ודיינין לה כספק נבעלה ("משום יחוד מחזיק
לה בנבעלת") אלא משום דסו"ס הו"ל ס"ס, ולפיכך
בנתיחדה עם ודאי פסול אסורה (או לשי' הראשונים, וכן
ס"ל לרש"י כנ"ל, דיחוד דאשת כהן דעבדו מעלה
דאסורה), כיון דכל כה"ג הוי חדא ספיקא, וממילא ליחא
להיתרה אלא בטוענת לא נבעלתי אבל באומרת נבעלתי
ולכשר נבעלתי אינה נאמנת משום מיגו, ומשום דכיון

ולכאורה הוא עולה יפה עד מאד. אלא דצ"ע בביאור זה דהא דל"מ מיגו לזעירי הוא משום דלר"י ל"מ רק מיגו דאי בעי שתיק
כיון דאיכא ריעותא על הטענה, דהנה רבנן הלא ס"ל דגם מיגו דאי בעי טעין שפיר דמי, וא"כ למה להו לדחות ראית ר"י משבויה
דעצם היחוד עושה ספק בעילה (וכמבואר להלן אות י"ג דלהך מילתא קמיימי ר"י ראיה משבויה), דשאני שבוייה דרוב עכו"ם
פרוצים בעריות, והלא תיפו"ל דלשיטתם אף אי יש ריעותא בהטענה מ"מ נאמנת שפיר במיגו, דאי"צ אף בכה"ג מיגו דאי בעי
שתיק, ומהני אף מיגו דאי בעי טעין. אכן י"ל דרבנן קושטא דמילתא קאמרי דשריא אף בלא מיגו, וכגון באינה טוענת כלל, כיון
דאין היחוד עושה ספק כלל. ועכ"פ זה אמת דאותו חילוק שאמרו בגמ' בשיטת רבי יהושע לרב אסי כן הוא גם אליבא דזעירי
(וכנ"ל), דהכא הוא מיגו דאי בעי שתיק והכא הוא מיגו דאי בעי טעין, אלא דהוא אך לשיטתו של זעירי דיש ריעותא בעצם
הטענה משא"כ לרב אסי וא"ש היטב עד מאד.

דכאשר חטעון לא נבעלתי לא תהא נאמנת כלל ואך דכפועל לא יאסרוה משום ס"ס לא חשיב האי מיגו [ומשום הפ"ש ההפ"ש ליכא למידן, וכמשנ"ת דלא חשיב "הפה שאסר"] וא"ש. והיינו דקאמרי רבנן דליכא למילף משבוי' דשאני שבוי' דרוב עכו"ס פרוצים בעריות, אבל הכא שפיר י"ל דאין היחוד אסר כלל ומש"ה הוא דמוותרת, וממילא שפיר יש להאמינה במיגו, והן הן ד' רש"י (ד"ה ולזו): "ולזו אין עדים שנבעלה שלא ראוה אלא מדברת ומיגו דאי בעיא אמרה לא נבעלתי כי אמרה נמי לכשר נבעלתי מהימנא", ועל כך השיב להם ר"י אין אפוטרופוס לעריות, וע"כ גם יחוד דנסתרה יש להסתפק שמה נבעלה, ולפיכך אף דמוותרת בטוענת לא נבעלתי מ"מ כד מודה דנבעלה א"א להאמינה בחזרת מיגו וכמשנ"ת.

ומעתה הלא א"ש ד' רש"י בע"כ (בד"ה וז) צבי' ד' הברייחא "ו עדות שהאשה כשרה לה": "שהאשה עצמה כשרה לומר לכשר נבעלתי", דמבואר דהנידון הוא בכה"ג שאומרת לכשר נבעלתי, דלא נחלקו אלא היכא דאומרת נבעלתי ולכשר נבעלתי, אבל בטוענת לא נבעלתי כשירה לכו"ע, דאמנא כן הוא לקושטא דמילתא, אלא דשרש הפלוגמא אי מחזיקין לה בנבעלת או לאו וכש"נ, ומתיישבא היטב הסתירה בד' רש"י, וא"ש היטב עד מאד.

(יד) ויש להוסיף בזה לבירור ובהירות הציאור בשטת רש"י, דל"ל דאף דמעשה דר"י מחזיק לה בנבעלת משום יחוד שוב איכא ריעותא, וממילא ל"מ אלא כד איכא מיגו דאי בעי שתיק אבל מיגו דאי בעי טעין ל"מ, מ"מ לא בא לדון עם רבנן דפליגי עליו מכא זה, ואך דבא לדון עמהם משום דכיון דאינה נאמנת לטעון לא נבעלתי אין כאן מיגו, ואף דרבנן ס"ל דגם מיגו דטענה מעלייתא שפיר דמי (וגם ר"י עצמו י"ל דהיה סובר כן אי לאו דלא ס"ל כלל מיגו דאי בעי טעין דדילמא לא אסקה אדעתה וכנ"ל), ה"מ כגון היכא דאיכא סיבה של נאמנות וכגון "צרי" בממון במקום שמה, דהוא דין זכות טענה של ממון, וכן בגוונא דהפ"ש ההפ"ש דהוא נמי דין מיוחד של נאמנות, אלא דמ"מ צעין אף צהפ"ש ההפ"ש למיגו, דאף דהוא דין נאמנות מחודשת להחיר צמה שאסר, מ"מ כל בלא מיגו ל"ש נאמנות זו, וכאשר ציאר בזה מו"ר הגר"י זללה"ה, דאמרינן דאמנא דצרי ה"אסר" אמיתיים הם אף דצרי ה"החיר" דצרי שקר הם, ואך ע"י המיגו המסלק חשש משקר, איכא הנאמנות דהפ"ש ההפ"ש (והיינו דמחמת המיגו גרידא לא היה נאמן, וכגון צשדה זו של

אצ"ך היחה ולקחתיה הימנו דהו"ל מיגו להוציא וכיו"ב), אבל באיסורין ליכא דין צרי כלל, וליכא שם דין טענה של בע"ד וגם נאמנות של ע"א ליכא וכש"נ, וא"כ ל"ש כלל דתהא נאמנת מחזרת מיגו אלא אם היא נאמנת בטענתה דלא נבעלה ולפיכך נאמנת אף לומר לכשר נבעלתי וכמשנ"ת מילתא בטעמא. ואה"נ דר"י לשיטתו דס"ל דל"ש מיגו כל-היכא דאיכא ריעותא, א"כ כיון דמשום יחוד מחזיק לה בנבעלת ואיכא ריעותא, שוב ל"מ אלא אי איכא מיגו דאי בעי שתיק אבל מיגו דאי בעי טעין ל"מ, אבל חשבתו כלפי חכמים היא אף לשיטתם דס"ל דמהני מיגו דאי בעי טעין אף במקום ריעותא, מ"מ כיון דאינה נאמנת לסלק ספק הבא ע"י יחוד מחמת צרי דידה שוב אין כאן מיגו כלל וא"ש היטב.

(טו) והנה צגמ' אמרינן דהא דאמר להם רבי יהושע לרבנן אף לזו יש עדים שהרי כריסה בין שיניה אמרו לו רוב עובדי כוכבים פרוצים בעריות הם וכו', דהכי קאמרי להו השבתנו על המעוברת מה חשיבנו על המדברת וכו', ופירש רש"י השבתנו על המעוברת "תשובה גמורה ונלחמת", וציאר בשיטתו"ק (ד"ה מאי יעו"ש) דמ"מ קבלה היא בידם דשריא אף במעוברת, והציאור בזה י"ל כמש"כ בחוס' הרא"ש צסם רבינו שמשון דהוא משום דאלים ליה צרי, והוא דין חדש ומיוחד דנאמנת לטעון צרי להעמידה על חזקת כשרות דידה. ונמצא מעשה דבאמת לרבנן איכא בעצם סיבת נאמנות מדין דאלים צרי, וא"כ מעשה איכא חלת טעמי לנאמנותה לומר נבעלתי ולכשר נבעלתי, חדא דנאמנת לטעון נבעלתי ולכשר נבעלתי, אף בלא טעמא דמיגו, ותו דמעשה נאמנת אף מחמת מיגו דלא נבעלתי, הן מחזרת מיגו גמור, דהא אית לה נאמנות משום דאלים צרי לטעון לא נבעלתי, ושוב אית לה מיגו גמור דהויא סיבה צפ"ע לנאמנות, והן מחזרת מיגו דטענה מעלייתא, ומנ"ד הא דשריא משום ס"ס, דכיון דאיכא סיבה לנאמנותה משום דאלים צרי, שוב סגי לה אף מיגו דטענה מעלייתא וכש"נ. אכן כ"ז הוא לפי קבלתם, אבל לפי"מ דל"ל לר"י הך קבלה דאלים ליה צרי, ולפיכך אמרו לו השבתנו על המעוברת תשובה גמורה ונלחמת, הרי מעשה כלפי מדברת, לימא להנך חלת טעמי, וכיון דצעין דוקא מיגו של נאמנות, וזה הא לימא הכא מאחר דאינה נאמנת לומר לא נבעלתי, כל דלא נקטינן אכתי הך דאלים ליה צרי, וע"כ אף דמוותרת מדין ס"ס, מ"מ לא מהניא הך מיגו כלל, ואינה נאמנת. וזהו שאמרו רבנן מה חשיבנו על המדברת, דכספק יחוד שפיר נאמנת לומר לא נבעלתי ואית לה שפיר מיגו, וא"ש היטב כל השו"ט דהצרייתא אליבא דרבנן.

ה

בביאור קו' הגמ' ותיפול' דהתם רוב פסולין אצל'ה
והכא רוב כשרים אצל'ה

קו' הגמ' ותיפול' דהתם רוי"פ והכא רוי"כ קאי
אמדברת כמבואר ברש"י וכן מוכח בתוס' – צ"ב
דלענין ראית ר"י משבוי'ה דיחוד הוי ספק אין נפ"מ
בין רוי"פ לרוי"כ – יסוד ש"י ר"י דלא אזיל בתר חז"כ
דהורעה חזקתה – ב"י די רש"י "אין לך פרוין גדול
מזה" – ב"י קו' הגמ' דשבוי'ה הוי איתרע כיון דאם
תבעל פסול'ה ודאי משא"כ הכא דאף אי נבעל'ה אין
בהכרח שתפסל – בקו' התוס' בשם ר"ת דאכתי
תיפול' דשבוי'ה הכל פסולים והכא אך רוי"פ אצל'ה
– בדי התוס' משה"ק גבי מדברת דנימא "סמוך"

(טז) אלא דיש לעיין טובא בכל מה שנתבאר, ממאי דפריך
גמ' ותיפול' דהתם רוב פסולין אכל'ה והכא
רוב כשרים אכל'ה, ופירש"י (בד"ה ותיפוק) לר"י פריך נהי
נמי דאין אפוטרופוס לעריות תיפול' דלא דמי לשבוי'ה
דהתם רוב פסולים אכל'ה (והיינו כל פסולים אכל'ה וכמש"כ
בתוס' ד"ה מסייע) והכא רוב כשרים אכל'ה, ומפורש בד'
רש"י דהקושי'ה היא על ראיתו של ר"י אמדברת משבוי'ה.
וכ"ה מבואר בד' הריטב"א, דיעו"ש דעמד על פירוש
רש"י מלישנא דתיפוק ליה, דבכ"מ מתפרש הך לישנא דל"ל
להך טעמא תיפול' מטעמא אחרינא, עיי"ש מה שפירש
דאמנ'ה הקושי'ה היא ארצן. וצ"ב טובא דהא לפי המבואר
כל הראיה של ר"י משבוי'ה היא דיחוד מעורר ומחזיק
בספק שנבעל'ה, ואך דנתיחדה עם אדם סתם א"א
לאוסרה משום ס"ס, אבל נתיחדה עם ודאי פסול וכן אשת
איש באשת כהן אסורה, ולכן ל"מ מיגו בטוענת נבעלתי
ולכשר נבעלתי, וכלפי ראי'ה זו אין שום נפ"מ בין רוב
פסולים אכל'ה לרוב כשרים אכל'ה, דסו"ס חזין משבוי'ה
דמשום יחוד גרידא יש להחזיקה שנבעל'ה, ומה נלמד לכל
סתירה דאין אפוטרופוס לעריות, ונפ"מ גבי נסתרה לכל
הדינים הנ"ל, וד' הגמ' צ"ב טובא לפי המבואר.

(יז) ואשר יראה בזה בס"ד, דהנה יסוד שיטת רבי יהושע
בין צמדצרת ובין צמעוצרת משום דלא אזיל
בחר חז"כ, ואף דטוענת צרי, והוא משום דכיון דחזין
שנבעל'ה, ואין אשה מזנה וצודקת ומזנה, ועלולה להכשל
בפסולים, ע"כ הורעה חזקתה, וכאשר כ' כן הריטב"א
לקמן (דף ע"ה ע"ב ד"ה אמר) וז"ל: "דכיון שנסתרה
רגלים לדבר שלא צדקה ובעלה חזקת גופה", וכ"ה ברבינו
יהונתן מלוניל צמשנה וז"ל: "וריי"א אינה נאמנת ואסורה
לכהן דכיון שהפקירה עצמה אין דרך אשה מזנה שצדוק

מי שהוא שהיא מוסרת עצמה אליו הלכך איתרע חזקתה",
וכ"כ הגרעק"א צמשניות צמשנה כאן דהוא משום דאיתרע
החזקה. ועד"ו כתב הרמב"ן (ט' ב' ד"ה ואיכא) בשיטת
רבי יהושע צמנתי דמשארסתני נאנסתי גבי ממון דהוא
משום דאיתרע חזקתה ונהנה מד' הריטב"א שם משמע
דלהאי טעמא הרי דינא דר"י מה"מ הוא ולא משום מעלה,
שהרי כ' שם צדך שניה דהא דלא אזיל ר"י בחר חזקה
הוא משום דמעלה עשו ציוחסין, ומשמע דלדרך הראשונה
הוא מדינא דאורייתא, וכ"כ צסוגיין סוף ד"ה לעירי:
"אבל כשנבעל'ה פוסל אפילו דיעבד דהיה לאו משום
מעלה היא" עיי"ש. אכן יעוין צד' הגרעק"א צמשניות
(מהדו"מ סימן ס"ו) דנקט דהכל משום מעלה ציוחסין,
וכאשר כ' התוס' (ע"ה ב' ד"ה ספק), וכ"כ הרעק"א
צדו"מ ח"צ צסוגיין, ועיי"ש שהביא ראי'ה דהא ר"י למד
דינו משבוי'ה ושבוי'ה הלא אלאמד"ר (וראה בזה להלן סימן
כ"ג אות א'), ואף דכתב צמשניות דהטעם משום דהורעה
חזקתה כנ"ל, אכן צ"ל דהגדר הוא דהא דעשו מעלה הוא
משום דיש ריעותא צהחזקה, אבל מה"מ אף דאיכא ריעותא
מ"מ אזלין בחר חזקה ולא פסלין לה מספק]. ומעמה י"ל
דבאמת גם לגבי ספיקא דיחוד הוי צעינן למיזל בחר חז"כ,
אלא שזו היא שהוכיח ר"י משבוי'ה דחזין דכיון דנסתרה
הורעה חזקתה ומחזיקין לה דנבעל'ה לפסול לה, וה"נ
בנסתרה כיון דאין אפוטרופוס לעריות ה"נ דהורעה חזקה
ולא אזלין בחר חז"כ. וכ"ה מפורש בריטב"א (ד"ה
השצנתו) וז"ל: "השצנתו על המעוצרת חשבה מספקת
לפי שיטתן דסבירא לך דאשה מזנה אינה צודקת ומזנה,
ויש לך לדמותה לשבוי'ה כיון שכבר הורעה חזקתה
מצנות ישראל שנבעל'ה מה חשיבנו על
המדצרת שאין בה אלא סתירה צלצד לפי שעה וכו' אמר
להם מדצרת היינו שבוי'ה כלומר דאף זו הורעה חזקתה
דסתירה ריעותא היא ופתח לזנות". ובהכי קא סלקי ונחתי
צכל הסוגיא וצכל השו"ט גבי שבוי'ה. דהנה צמאי
דקאמריין צגמ' "מאי קאמר להו ומאי קמהדרי ליה",
פירש"י (ד"ה מאי) צזה"ל: "כלומר מאי קאמר להו איהו
דקא מהדרי ליה אינהו רוב עכו"ם פרוצים צעריות כלום
חשבה היא זו על מה שאמר להם אף לזו יש לה עדים
אין לך פרוץ גדול מזה דקחזין דנתעברה
ממנו", וצ"ב צאריכות לשונו של רש"י דלכאורה הול"ל
צקצרה דגבי מעוצרת אין זו טענה מה דשאני שבוי'ה דרוב
עכו"ם פרוצים צעריות, דהלא צמעוצרת אין הנידון אי
נבעל'ה או לא, אלא אם נבעל'ה לפסול או לכשר, וכן מאי
קאמר להו אין אפוטרופוס לעריות, והלא ודאי נבעל'ה ומה
צריכים אנו להא דאין אפוטרופוס לעריות, ומה הכונה צהך
לישנא "אין לך פרוץ גדול מזה דקחזין דנתעברה ממנו".
והנה צהא דמשני ד"הכי קאמרי ליה השצנתו על

מזה", כלומר אין לך יוצאת מחזקתה מחמת שאירע זה ריעותא יותר מזו וא"ש היטב.

ומעתה הלא א"ש היטב מאי דפריך בגמ' דתיפול'ל דהתם רוב פסולין אכלה והכא רוב כשרים אכלה, ופירש"י דלר"י פריך דנהי נמי דאין אפטרופוס לעריות תיפול'ל דלא דמי לשבועה דהתם רוב פסולים אכלה והכא רוב כשרים אכלה, ותמוה דכיון דכל הראיה של ר"י משבועה היא דיחוד מעורר ומחזיק בספק שנבעלה, הרי כלפי ראה זו אין שום נפ"מ בין רוב פסולים אכלה לרוב כשרים אכלה, דקו"ס חזין משבועה דמשום יחוד גרידא יש להחזיקה בנבעלה, ומזה נלמד לכל סתירה דאין אפטרופוס לעריות כנ"ל, אכן י"ל דהכי קפריך דצשלמא גבי שבועה דין הוא דע"ס הסתירה פועל ריעותא על החזקה ושפיר איתרע חזקתה, כיון דאם תבעל הרי היא פסולה ודאי לכהונה, ולפיכך מה דעומדת תחת מציאות כזו שהיא עלולה להפסל מן הכהונה היא זו סיבה להוציאה מחזקת כשרותה ואינה נאמנת לומר טהורה אני, אבל הכא צנעורה דגם אם נבעלה הלא אין בהכרח שתפסל מן הכהונה, דאין רוב פסולים אכלה, וא"כ אין ע"ס הסתירה מוציאה מחזקתה ונשארת שפיר בחזקתה, וש"כ דין הוא שמהא נאמנת לומר לא נבעלתי, וממילא כשטוענת נבעלתי ולכשר נבעלתי מהא נאמנת במיגו, וע"ז משני דמסייע לריב"ל דלדברי המכשיר מכשיר אפילו צרוב פסולים, וצרוב פסולים הוא שפיר ריעותא, דהלא אם נבעלה יש לדון כפי הרוב דנבעלה לפסול, וכלפי זה שפיר מייחסי ר"י ראה משבועה דעכ"פ צכה"ג איתרע חזקתה ול"מ ליה חזקה ואסורה וא"ש היטב. ונמצינו למדים דגבי מעוברת יליף ר"י משבועה אף במחנה על מחנה ואפי" צרוב כשרים, דהא לא סגי צרוב ובעינן נמי חזקה, והחזקה הורעה שפיר, וכד' רש"י דאין לך פרוץ גדול מזה שחזין שנתעברה ממנו וודאי שיש כאן ריעותא על חזקתה וכמבואר [והנה צריכנו] א"פ פירש קושית הגמ' ותיפול'ל דהתם רוב פסולין אכלה והכא רוב כשרים אכלה דאדרבן פריך כנ"ל, דל"ל לטעמא דרוב עכו"ס פרוצים בעריות תיפול'ל דשאני שבועה דהכל פסולים אכלה משא"כ מדברת דרוב כשרים אכלה, והרי דמפרש נמי דהקושיא היא על מדברת, וא"ש נמי כמשנ"ת, והוא על פי המבואר בד' הריטב"א צביאור דינא דר"י כמזכר לעיל אות ג' וצאות זו].

יח) והנה כפי המבואר בד' רש"י דהקושיא דתיפול'ל דהתם רוב פסולין אכלה והכא רוב כשרים אכלה היא על מדברת כ"ה עולה גם מד' החוס', דיעוין בחוס' (ד"ה מסייע) צמה שהקשה ר"ת דאכתי תיפול'ל דהתם בשבועה הכל פסולים אכלה והכא דדברא אף רוב פסולים

המעוברת", כלומר דלהכי שפיר מוכח משבועה, "מה תשיצנו על המדברת", דלזה אין ראה משבועה, "אמר להם מדברת היינו שבועה אמרו ליה שאני שבועה דרוב עכו"ס פרוצים בעריות הם אמר להם הא נמי כיון דאסתמח אין אפטרופוס לעריות", נראה צביאור על פי המבואר, דרבי יהושע קאמי להוכיח דכשם דשבועה יוצאת מחזקתה, ומשום דכיון שרוב עכו"ס פרוצים בעריות, והרי היא עומדת תחת מציאות כזו שהיא עלולה להפסל לכהונה, הרי איתרע חזקתה, ה"נ זו שנתמרה אף היא הורעה חזקתה, וע"ז קאמרי ליה רבנן השבתנו על המעוברת, ופירש"י: "תשובה גמורה ונכחת", כלומר דמבחינת הראיות של ר"י אמנם היא ראה גמורה שאין עליה תשובה, אלא דמ"מ קבלתם אמת היתה, שכן היתה קבלה צידם, וכאשר כתב צשיטמ"ק (כמזכר לעיל אות ט"ו, ראה שם), וצוה ציאר רש"י דהראיה משבועה למעוברת שהיא ראה צרורה, שמשום כך שאלו בגמ' מאי קאמר להו ומאי קמהדרי ליה, היא: "אף לזו יש עדים אין לך פרוץ גדול מזה דחזין דנתעברה ממנו", כלומר דע"ס הדבר מה דחזין דנתעברה ונבעלה הו"ל ריעותא בחזקת כשרות דידה וכאשר חזין בשבועה, והוא ש"כ "אין לך פרוץ גדול מזה", כלומר אין לך דבר שמוציא אותה מחו"כ שלה יותר מזה, ואדרבה אם מחמת דרוב עכו"ס פרוצים בעריות אף דאכתי לא חזין ממש שנבעלה הוא כן, כ"ש דחזין שנבעלה שאינה בחזקת כשרותה הוא כיון שצאה לידי פריצות כזו המציאה אפשרות שקולה לציאת פסולים ולהפסל מן הכהונה. ואף אי נימא דשאני גבי שבועה דיש נטיה יותר שהיתה בעילה וממילא נפסלה משא"כ הכא הלא האפשרות שקולה היא אי נבעלה לפסול או לכשר, מ"מ הא חזין עכ"פ דכל היכא דאיכא ריעותא בחזקת כשרות דידה לא מהניא חזקתה וה"נ הוא כן גבי מעוברת, משא"כ במדברת דליכא ריעותא כלל וליכא ראה משבועה כלל וא"ש היטב. ונראה להוסיף עוד צביאור דברי רש"י, דבאמת קשיא ליה לרש"י על שאלת הגמ' דהא כיון דקאמר להו "אף לזו יש עדים שהרי כריסה בין שיניה" והיינו דעל מעוברת דבריו אמורים, שפיר קאמרי ליה רבנן על זה דשאני שבועה שרוב עכו"ס פרוצים בעריות ויש כאן רגלים לדבר דנבעלה, והלא ממילא הוא דלפסול נבעלה שהכל פסולים אכלה בשבייתה, אבל מעוברת ששקול אכלה פסול כמו כשר, הרי יש לומר דמעמידים אותה על חזקתה, וא"כ שפיר קאמר להו ושפיר קמהדרי ליה, ומאי שאלו בגמ', ולפיכך האריך רש"י לצאר דכשם שהורעה החזקה ע"י השבועה כיון דרוב עכו"ס פרוצים בעריות אף שאין כאן אף שביה בלבד, ה"ה היכא דחזין ציאה שעלולה להכשל זה בפסול ובכשר באותה מדה, א"כ אין לך פרוץ גדול מזה שחזין שנתעברה ממנו וודאי שיש כאן ריעותא על חזקתה, וכד' הריטב"א כנ"ל, וזהו שכתב רש"י "אין לך פרוץ גדול

אללה, והרי מוכח דפירשו קושית הגמ' על מדברת, דאי קאי על מעוברת, והקושיא היא דאין ללמוד משבויה רק היכא דרוב פסולים אללה וע"ז משני דאח"כ דהכונה היא לרוב פסולים [וזה באמת נ"ע דהא מעוברת ורוב פסולים אללה אין לורך ללמוד משבויה, דכיון דר"י ל"ל הסברא דאשה מזנה בודקת ומזנה ממילא בעינן למחל בחר רוצא והרי היא אסורה מדינא, דהלל טעמא דר"ג דמכשיר ברוב פסולים אללה הוא משום הסברא דאשה מזנה בודקת ומזנה, והיינו דהרוב אינו מעלה ואינו מוריד כיון דבדידה תליא מילתא להיבעל למי שתחפוץ, וכאשר כתבו בתוס' לקמן (י"ד ז' ד"ה כמאן), וא"כ ר"י דל"ל הסברא שוב היא אסורה מדינא ואין לורך למילף משבויה], א"כ אין להקשות דהתם בשבויה הכל פסולים אללה והכא בדברא אף רוב פסולים אללה, שהרי גם ברוב פסולים אין להחירה אלא משום הסברא דאשה מזנה בודקת ומזנה, ולר"י דל"ל הך מילתא איך אפשר להחירה, ומוכח דקושית הגמ' היא על מדברת. והביאור הוא ע"ד שנתבאר דפריך דכ"ל אפשר ללמוד משבויה, דשאני נסמרה דאיכא תרתי לטיבותא חדא דאפשר שלא נבעלה כל עיקר ותו אפשר דלכשר נבעלה, ולפיכך לא הורעה חזקה, ושוב נאמנת בבדי לומר לא נבעלתי, משא"כ שבויה דרוב פסולים אללה (וכן למש"כ תוס' ד"ה השבחנו דפיר"י בדוחק: "מדברת היינו שבויה דכמו דשבויה בחזקת בעולה כך מדברת בחזקת בעולה לענין שאם אמרה לכשר נבעלתי שאינה נאמנת במיגו לפי שיראה לומר לא נבעלתי ולהכי אהני דאין אפטרופוס לעריות דלא חשבינן ליה מיגו", והיינו דהנידון אי חשיב מיגו תלוי אי הויא בחזקת בעולה, והלא הנידון הזה אם היא בחזקת בעולה תליא נמי ברעיותא של חזקה, וזה הא תלוי אי רוב כשרים אללה או רוב פסולים אללה, וע"ז הקשה ר"ת דאכתי לא דמי דשבויה הוי הכל פסולים אללה, ואין לה שום נד של הכשר, אבל נסמרה שיש עכ"פ עדיין מיעוט כשרים, שפיר י"ל שלא הורעה חזקה, ושוב אפשר לה דלא נבעלה ונאמנת לומר לא נבעלתי (או דאינה בחזקת בתולה ואיכא מיגו), וע"ז חירו דרוב ככל. והנה יעוין ברש"ש דהקשה על קושית תוס' דהא התם נמי ליכא אלא רוב עכו"ס דהם פרוצים בעריות וא"כ סו"ס אינה פסולה אלא מחמת הרוב עיי"ש, ובאמת בגמ' לא אמרו דחיפול"ל דהתם "רוב עכו"ס פרוצים בעריות" אלא "רוב פסולין אללה והכא רוב כשרים אללה", והביאור הוא כנ"ל, והשתא שפיר הקשו תוס' דעכ"פ כלפי זה דבעינן למילף משבויה דמה דעומדת באפשרות בעילה מו"יא אותה מחזקת כשרותה יש חילוק בין אי ליכא אף מיעוט כשרים והביאה פוסלמה בודאי ובין אי איכא מיעוט כשרים ואית לה נד הכשר וכמשנ"ט וא"ש.

והנה כתבו תוס' שם "ולכא למימר במדברת דליכא אלא

רוב איכא למימר סמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע ליה רוצא", ונ"כ אמאי העמידו דבריהם אף אמדברת ולא אמעוברת. וכבר עמד כן במהרש"א וז"ל: "מילתא דפסיקא נקטו במדברת אבל במעוברת למאן דמכשיר בבתה ליכא חזקה דכשרות", ודברי המהרש"א תמוהים דהא למ"ד לדברי המכשיר זה מכשיר בבתה הוא משום דחזקת האם מהני לבת וא"כ הא איכא חזקה שפיר, ולכאורה היה נראה דהמהרש"א ס"ל כדעת הרא"ש לעיל סימן י"ח (דף ט' ע"א), וכאשר ביאר הגרעק"א (בדו"ח ח"ב), דהא דמכשיר בבתה אינו מחמת דחזקת האם מהניא לבת, דבאמת ליכא להולד חזקת כשרות, אלא הוא משום הבדי דידה דלכשר נבעלתי, ומחמת בדי דידה מכשירים אף את הולד ואף דלית ליה חזקת כשרות ואף שהוא כנגד רוב פסולים עיי"ש (ראה סימן י' אות י'), אכן יעוין בתוס' לקמן (כ"ו ז' ד"ה אכן) דמפורש בדבריהם דהא דמכשיר בבתה הוא משום דחזקת האם מהני לבת (ראה להלן סימן כ"ב אות י') וא"כ נ"ע בד' מהרש"א [ושמא יש לומר עוד בכונת המהרש"א עפ"י דהש"ס (ש"ד פ"ד) בגדר הא דמכשיר בבתה דהוא משום דהכרעת החזקה כלפי האם מהני ממילא גם להולד, ובגדר הודאי מכריע את הספק (ראה שם אות ו'), וא"כ הכא דאיכא רוב ול"מ החזקה אלא דלהוי פלגא ופלגא, וא"כ סו"ס א"א לחזקה להכריע את הספק מאחר דלא הוי אלא פלגא ופלגא, ול"ש צוה הודאי מכריע את הספק, ושפיר לא הקשו אמעוברת (ולוה העירני אחד). אכן אכתי נ"ע דבפשוטו משמע דס"ד דהתוס' דאיתרע רוצא ובטיל ליה הרוב לגמרי ושוב מכריעה החזקה, וע"ז הוא שכתבו דלא כן הוא אלא דלא הוי אלא פלגא ופלגא, וכן משמע בתוס' הרא"ש עיי"ש, וא"כ לפי מאי דס"ד שפיר שייך הא דודאי מכריע את הספק]. ובפשוטו נראה ליישב הקושיא אמאי העמידו דבריהם אף אמדברת ולא אמעוברת, דבאמת כל קושית הגמ' היא אף אמדברת, אבל אמעוברת לק"מ ומשום דכיון דאיתרע חזקתה וליכא חזקה כלל לא סגי אף ברוב כשרים, ועיקר הראיה משבויה הוא להך מילתא דאיתרע החזקה, וכיון שכן שוב אין נפ"מ בין רוב כשרים לרוב פסולים, ואף גבי מדברת יש צוה נפ"מ, דכיון דאיכא תרתי לטיבותא הרי ליכא "איתרע" על החזקה כל עיקר. אכן נ"ע טובא במש"כ תוס' "דאפילו אית להו סמוך מיעוטא לחזקה לר"ג ור"י מ"מ לא הוי אלא פלגא ופלגא ודין הוא שחאסר מספק", דהא מ"מ הדרה קושית ר"ת למקומה, דנהי דהוי מחנה על מחנה אבל עכ"פ ליכא למימר הכא "רוב ככל", וא"כ אכתי תיפו"ל דהתם בשבויה הכל פסולים אללה והכא בדברא אף רוב פסולים אללה, וסו"ס הא איכא תרתי לטיבותא דשמא לא נבעלה ושמא לכשר נבעלה דהוי ספק השקול. ולכאורה היה אפשר לומר שכיון דאנו משתמשים עם החזקה כנגד הרוב ולעשות

ע"ז אית לה נאמנות לומר לכשר נבעלתי (והוא כשיטת רש"י דדינא דהפ"ש ההפ"ש אינו מדין מיגו אלא נאמנות מיוחדת על ה"אסר" המיוסד על פיו, וכנ"ל אות ט').

ורלפ"ז נראה דמה דפליג זעירי וכדמסקינן דהוא משום דמעלה עשו ציוחסין, לאו היינו דהא גופא היא המעלה שלא להאמינו צמיגו (וכאשר נראה שנקטו כן הרש"ש כנ"ל אות ה'), אלא הגדר הוא עפ"י רש"י לקמן (י"ט א' ד"ה אין), צביאור יסוד השיטה דמודה בשטר שכתבו אי"צ לקיימו וז"ל: "ולא אמרינן דהאי הפה שאסר הוא שהמיר למכיון שאמר כשר היה הרי הוחזק השטר", וז"צ מש"כ רש"י ליישב הקושיא מחמת הפ"ש "דכיון שאמר כשר היה הרי הוחזק השטר", דמאי יסוב הוא זה דמשו"ה ל"א דהאי הפ"ש ההפ"ש, והלא סו"ס על ידו הוחזק השטר ושפיר אית ליה הפה שאסר וז"צ. אכן הציאור הוא דאף דכל כמה דאין הלוי מודה בשטר שכתבו איכא דין קיום, דחיישינן לזיוף ונריך לקיימו, אבל כיון דאמר כשר היה הרי השטר מוחזק מאליו, והוא עומד על דינו מה"ס שהוא צחוקת כשרות דל"ה איניש לזיופי (והיינו "הרי הוחזק השטר" ולא "הרי הוחזק השטר"), ולאו דהודאת הלוי היא הפועלת את הקיום מחמת הנאמנות המסוימת של הלוי, ולפיכך "לא אמרינן דהאי הפ"ש ההפ"ש", כיון דלאו על פומיה מקיימא שטרא אלא שהוא כשר מלד עצמו, והיינו לישנא דרז מודה בשטר שכתבו אי"צ לרי"ך לקיימו, כלומר במקום שמודה אי"צ קיום כלל, ולפיכך אין כאן משום הפ"ש ההפ"ש (ראה צוה להלן סימן כ"ט אותיות ז'-ח'). ונראה דעד"ז יש לבאר הכא, דהגדר הוא דהן אמנס כד קאמרה לא נבעלתי, ואפשר אף בשותקת (עכ"פ צאילמת, ועיין לעיל אות ג') לכו"ע אין אסרין על היחוד, דכך הוא מדינא דיחוד אינו מעורר ספק, מ"מ עשו מעלה ציוחסין לאסור על היחוד היכא דקאמרה נבעלתי, והיינו דכד אמרה נבעלתי הרי ע"ס היחוד אסור, ואיסורה מחמת היחוד הוא, דכשמודה דנבעלה אז דיינין דנבעלה שהרי נתיחדה, והוי זה מעין רגלים לדבר, אבל עיקר האיסור מחמת היחוד הוא, ושוב אין כאן הפ"ש ההפ"ש (וכבר נתבאר עיקר סברא זו לעיל אות י"א בשיטת רש"י בקצירת האומר, אלא דלעיל נתבאר הדבר לא משום מעלה עשו ציוחסין, אלא כסברא לעצמה, אכן בדעת הראשונים הנ"ל ז"ל דהוא אך משום דמעלה עשו ציוחסין לדונה כספק נבעלה כד מודה שנבעלה). והא דילפינן לה משצויה היינו דמדמינן שצויה שהיא טוענת טעורה איני לנסתרה כד מודה שנבעלה. וכ"ה מבואר בד' השיטות"ק בסוגיין דד"ה מאי (בהוצאות המצויות הוא בדף ס"ד סוף טור א') וז"ל: דה"ק מדברת היינו שצויה דכך לי שצויה באומרת לא נבעלתי כמו מדברת באומרת נבעלתי

פלגא ופלגא ללד שלכשר נבעלה שוב א"א להשתמש עם החזקה ולומר לא נבעלה, אכן חזקין ללא אמרינן כן, וכמבואר בתוס' הרא"ש בסוגיא דדף ט' ע"א דמכח חזקת ההיתר מספקינן גם בלאו מחמתו כנגד חזו"ג וגם באונס כנגד רוב רזון יעו"ש (ראה לעיל סימן ט' אות א' ואות ג') וז"ע.

ו

ביאור דעת התו"י ודעימיה בסוגיא בע"א ובע"ב

י"ל עפ"י דהמהרש"א דלי"א מיגו רק בממון דאיכא טו"נ משא"כ באיסורים – שיי ר"א היא מדין הפ"ש ההפ"ש – טעמא דזעירי דעשו מעלה לדונה כספק נבעלה כד מודה שנבעלה ותו ליכא הפ"ש – יסוד הדבר עפ"י רש"י לקמן דף י"ט בביאור הא דמודה בשטר שכתבו אי"צ לקיימו – צ"ע מדי תוסי הרא"ש ור"ש משנן בעיב דהגידון דא"נ במיגו דיראה לומר ל"נ – י"ל דבע"א הגידון משום הפ"ש ההפ"ש ואמר"י דעשו מעלה ביוחסין לאסור על היחוד במודה שנבעלה וע"כ ליכא הפ"ש ובע"ב הגידון מדין מיגו גרידא וילפינן משבויה דבחזקת בעולה לענין דל"ל מיגו דיראה לומר ל"נ

(ט) ובביאור דעת התו"י (ותוס' הרא"ש ותוס' שאנן ותוס' קידושין דף פ"א) נראה, דהנה כתב המהרש"א ט' ב' (צד' תוס' ד"ה לא), להקשות דצאמר פ"פ מנאמי נאמן לאסורה עליו והא אית לה מיגו דמאי טענה נאנסתי (באש"י שנתקדשה פחותה מבית שלש שנים) או מוכ"ע אני (אף באשת כהן) דצכה"ג הא אינה אסורה עליו דהא אינה מכחישתו (ראה גבי קושיא זו בסמ"ק ז' אות י"ז), ועי"ש שכתב ליישב דלענין איסורא לא שייך להחמיר משום מיגו. ויסוד דבריו י"ל דלא מצינו דין מיגו רק בטוען ונטען, והיינו משום דעיקר דין מיגו אינו צירור מחודש צפ"ע אלא קיום ונאמנות על הטענה, וכלשון הרשב"ם (צ"צ ל"ג ב' ד"ה מה) בגדר דין מיגו: "כל טענה שאדם טוען וכו' ואתה רוצה לקיימה ע"י מה לי לשקר", אבל באיסורים דאין כאן דין טוען ונטען לא אמרינן מיגו (וכבר נזכר דבר זה לעיל אות י'), ויעו"ש במהרש"א דקיים: "ומיהו לקמן גבי מדברת עם אחד וכו' משמע דאמרינן מיגו לענין איסור", והיינו דמשיטת רב אסי דנאמנת לר"י לומר נבעלתי ולכשר נבעלתי צמיגו דלא נבעלתי מוכח דאמרינן שפיר מיגו באיסורים (וראה להלן אותיות כ"ג-כ"ד גבי ד' תוס' ד"ה רב כנ"ל מש"כ צוה בס"ד). ונראה דל"ל בדעת התו"י בשיטת רב אסי דצאמנת אינה נאמנת מתורת מיגו רק מתורת הפ"ש ההפ"ש, דכיון דהכל מיוסד על נאמנות דידה מה דאומרת נבעלתי הרי

ולכשר נבעלתי עיי"ש. והיינו דמשני אפילו חימא רבי יהושע מעלה עשו ביוחסין, כלומר דלעולם נאמנת לומר לא נבעלתי, ואף בשותקת י"ל דלא אסרינן, והיינו דקאמר רב אין אוסרין על היחוד ואפילו פנויה לכהונה, אבל כד אמרה נבעלתי, שוב גם חנן אסרינן על היחוד, ועבדינן מעלה להעמידה בעצם בחזקת שנבעלה, וא"כ מו ליכא הפ"ש ההפ"ש, דהא השתא לאו מחמת טעמיה והודאחה קאסרינן לה אלא משום לתא דידן דעבדינן מעלה לאסור על היחוד גרידא היכא דמודה שנבעלה. והן הן ד' המו"י: "וה"פ דמעלה עשו ביוחסין לאסור (על היחוד) היכא דאמרה לכשר נבעלתי דמודה מיהא ולא מהימנינן לה במיגו, ר"ל דלכן אסרינן מנד עצם היחוד, וממילא דליכא מיגו, והיינו הפ"ש ההפ"ש כנ"ל, כיון דהשתא לאו מחמת הודאחה קאסרינן כי אם מחמת עצם היחוד, אצל אי אמרה לא נבעלתי בזה לא עשו מעלה (ר"ל לאוסרה על היחוד גרידא) ובהא איירי רב, וא"ש היטב כל לשונו, דהמעלה אמנם אינה שלא להאמינה במיגו אלא לאסור על היחוד, אלא שלא עשו מעלה זו אלא דמודה שנבעלה ולא באינה מודה. ועד"ו א"ש לשון התוס' בקידושין כנ"ל שכתבו בזה"ל: "שאני התם דאינה נאמנת משום דמודה היא שנבעלה והכא דקאמר דאין אוסרין היינו משום דאינה מודה שנבעלה", ור"ל דלפיכך אסרינן על היחוד "משום דמודה היא שנבעלה", וזהו ממילא דשוב אין כאן משום הפ"ש ההפ"ש, "והכא דקאמר דאין אוסרין היינו משום דאינה מודה שנבעלה", דצ"ה"ג לא עשו מעלה, והוא מפורש כמבואר דמקום דמודה אוסרין בעצם על היחוד ושוב לימא הפ"ש ההפ"ש. וכן הוא מכוון היטב בלשון הגמ' דהיינו דקמשני "אפילו חימא רבי יהושע מעלה עשו ביוחסין" כלומר דהא דאוסרין על היחוד אינו מדינא אלא שהוא מעלה ביוחסין, ולפיכך שפיר יש מקום לחלק בין מודה שנבעלה לאינה מודה, וזהו עיקרו של תירוצ הגמ', ומעתה הרי פשוט הוא שאין לדון בכהן משום הפ"ש ההפ"ש וא"ש היטב עד מאד.

אכן נ"ע מד' תוס' הרא"ש ותוס' הר"ש משנן בע"כ דכ' דהגדר הוא כד' התוס' דילפינן משבזיה דמדצרת סתמא בחזקת בעולה לענין דלא מהימנא במיגו "דאע"ג דכי אמרה לא נבעלתי מהימנא אין כאן מיגו לפי שיראה לומר לא נבעלתי לפי שידעין זה שהיא משקרת", ולכאורה מבואר דהנידון הוא משום מיגו דעלמא דמהני שפיר אף הכא, ולא מתורת הפ"ש ההפ"ש דאי משום הא מאי איכפת לן דיראה לומר, וגם אין צריך לסבא זו אלא הוא משום דאין כאן הפ"ש ההפ"ש. ושם י"ל דבאמת צעין לתרוייהו, כלומר דלעולם מהני שפיר הכא אף מתורת מיגו דעלמא ודלא כד' המהרש"א (ד"ל דגם באיסורים אית לה

דין טענת בע"ד להכשיר עצמה לכהונה וכדממון, ואיכא דין צירור דמיגו לקיים ולאמת את הטענה), וא"כ י"ל דבע"כ הנידון הוא משום מיגו גרידא, וע"כ כ' הסבא דאין כאן מיגו לפי שיראה לומר לא נבעלתי לפי שידעין זה שהיא משקרת, והיינו דילפינן משבזיה דלענין שלא להאמינה דיינינן לה בחזקת בעולה, אכן דצריהם בע"א הם מחמת הפ"ש ההפ"ש, והיינו דכיון דסו"ס לא אסרינן משום יחוד דעלמא שוב יש כאן הפ"ש ההפ"ש, וע"כ קאמרין דמעלה עשו ביוחסין לאסור היכא דמודה דנבעלה ומו ליכא כאן הפ"ש ההפ"ש. ולפי"ז י"ל כן גם בדעת המו"י דמש"ה אינה נאמנת מתורת מיגו גרידא לפי שיראה לומר לא נבעלתי (ולא סגי להו לפרושי דהא גופא ילפינן משבזיה והיינו דמדמינן שבזיה שהיא טוענת טהורה אני לנסתרה כד מודה שנבעלה וכמבואר כן בד' השיטמ"ק כנ"ל, דהא אכתי אפשר למידן משום מיגו גרידא, ומש"ה הוצרכו לסבא דיראה לומר לא נבעלתי). ונמצינו למדים דענין הסוגיא בע"א הוא דמעלה עשו ביוחסין לאסור על היחוד היכא דמודה דנבעלה, ונפ"מ דמו ליכא משום הפ"ש ההפ"ש, וענין הסוגיא בע"כ הוא דילפינן משבזיה דלענין שלא להאמינה דיינינן לה בחזקת בעולה, ונפ"מ דלית לה מיגו לפי שיראה לומר לא נבעלתי וא"ש (אמנם דוחק הוא קצת לומר דמיגו דאיירי בזה הרא"ש ור"ש משנן בע"א היינו הפ"ש ההפ"ש והמיגו דע"כ היינו מיגו גרידא).

ז

ביאור נוסף בשי" רש"י בסוגיא בע"א וע"כ וביאור די התוס' בהא פריך לזעירי דהקו' מחד ספק ליחוד דא"א דהוי גמי חד ספק

לכאורה אפשר לשי" רש"י בדרך זו וליישב סתירת די רש"י ולבאר לפי"ז השו"ט בע"כ – אך הוא צ"ע דנמצא דבלי"ג גם בנסתרה בא"כ ובפנויה עם פסול שריא וזה קשה בשי" רש"י – דרך נוספת בשי" רש"י – דרך התוס' דפריך לזעירי דבחד ספק אסרינן מיחוד דא"א דנמי חד ספק ומשה"ק בלשון "וק"ק" – תמיהה בלשונם והא קושיא אלימא היא זו – גם צ"ע מד' התוס' בדע"ה דהא דר"י הוא משום מעלה ולא הביאו גמי דסוגיין – די השיטמ"ק בפ"י התוס' וב"י דבריו – צ"ע מד' התוס' בע"כ – ב"י די התוס' באופן אחר.

כ) והנה לכאורה היה אפשר לומר גם בשיטת רש"י כפי דרך זו, והיתה מתיישבת היטב סתירת ד' רש"י על פי זה, והיינו ד"ל דכד אמרו בגמ' "לימא דלא כר"י" סבאו דלר"י יחוד אוסר אף בטוענת לא נבעלתי "דמשום

יחוד מחזיק לה כנבעלת, ויש לפרש לפי"ז לשון רש"י כפשוטו דהוי כודאי נבעלה, לפיכך באמת אין לדון משום ס"ס וכדעת הראשונים ז"ל (וכנ"ל אות ב'), וע"ז אמרו "אפילו חימא רבי יהושע מעלה עשו ביוחסין", והיינו דהא דאוסרין על היחוד אך משום מעלה הוא זה, ומעלה זו לא עשו אלא בטוענת נבעלתי ולכשר נבעלתי, וממילא אין כאן משום הפ"ש ההפ"ש (ומיגו גרידא הא ל"מ באיסורים וכנ"ל). וא"ש היטב עד"ז השו"ט בע"ב, דהנידון הוא אי במודה שנבעלה מדמיין לשצויה ואוסרין על היחוד ככה"ג או דגם ככה"ג אין אוסרין על היחוד ולא דמי לשצויה וכד' השיטמ"ק, ולפי"ז י"ל דמעמה גם בשותקת שריא לכו"ע, דל"ל לרש"י סברת הריטב"א כנ"ל דכד שותקת דיינין לה כמודה, ונמצא דבאמת איכא הכא מיגו דאי צעי שתיק שפיר, אלא דהכא דל"מ מיגו גרידא אלא מדינא דהפ"ש ההפ"ש, הרי הדבר תלוי בנידון הזה אי כשמודה שנבעלה אוסרין על היחוד וממילא ליכא כאן משום הפ"ש ההפ"ש או דאף במודה שנבעלה אין אוסרין על היחוד ואך מחמת הודאתה הוא זה, וכלפי זה נאמנת דלכשר נבעלה מדין הפ"ש ההפ"ש. והיה מתפרש בזה היטב לשון רש"י (י"ג ב' ד"ה אין) דפירש בזה ד"אין אפוטרופוס לעריות" בזה"ל: "אין אתם יכולים להיות לה אפוטרופוס לומר לא נבעלה", ולשון רש"י תמוהה דאמאי לא פירש כפי הפירוש בזה ד"אין אפוטרופוס לעריות" ככ"מ, יעוין חולין י"א ב' ונדה ל' ב', דהיינו דלעולם ליכא ודאות גמורה שלא היטה ביאה אסורה, וה"נ יש לפרש דמש"ה גורם היחוד לעשות ספק, אלא פירש באופן אחר דלא נוכל "להיות לה אפוטרופוס לטעון לא נבעלה", ויעוין בשיטמ"ק (שם) שהוסיף בד' רש"י בזה"ל: "פירוש הא ודאי דאילו טענה אייה לא נבעלתי נאמנת, אבל שנהיה לה אפוטרופוס ונטעון אכן בעבורה כגון כשטוענת נבעלתי ולכשר נבעלתי דנימא אכן מיגו דאי צעיא אמרה לא נבעלתי הוא ודאי דאין אפוטרופוס לעריות", והדברים סתומים וסתומים וכי צכדי להאמינה במיגו צריכים אהנו לטעון עבודה שלא נבעלה, והלא באמת טוענת נבעלתי, אלא שכיון שאילו טענה לא נבעלתי מהימנא השתא נמי מהימנא במיגו וי"ע טובא, אכן למבואר א"ש דהכי היא הכונה, דהנידון הוא דתהא נאמנת מתורת הפ"ש ההפ"ש, ומשום כך צעינן למידן דגם כשאומרת נבעלתי הרי אכן מלתא דידן עדיין מסתפקים וטוענים לה שלא נבעלה, אלא דהיא היא שמודה בכה, ומש"ה נאמנת לומר לכשר נבעלתי דהפ"ש ההפ"ש, וכלפי זה קאמר להו רבי יהושע "אין אפוטרופוס לעריות", כלומר דבכהאי גוונא דאף היא עצמה מודה דנבעלה שוב אי אפשר דאין עוד נדון ונימא לא נבעלה, אלא ודאי הוא דכאשר היא מודה שוב אכן אמרין ודיינין שמה נבעלה משום עכס היחוד, וממילא אין כאן מקום להפ"ש ההפ"ש

והנה לפי"ז ז"ל בזה דאמרין לקמן בגמ' דף ט"ז כנ"ל דאליבא דזעירי מתפרש הא דמודה רבי יהושע באומר לחזירו שדה זו של אביך היטה ולקחתיה הימנו שהוא נאמן שהפה שאמר הוא הפה שהחיר, דקאי אמחני דראוה מדברת דקאמר ר"י דלא מהימנא אף דאיכא מיגו דאי צעיא אמרה לא נבעלתי וקאמרה נבעלתי לא מהימנא, דהחילוק בין האי מיגו להאי מיגו הוא דהתם איירי גבי איסורים דל"מ מתורת מיגו גרידא אלא אך מתורת הפ"ש ההפ"ש וזה לימא בראוה מדברת כנ"ל, ואילו התם תרוייהו אימנייהו ביה, דמהני הן מתורת מיגו כיון דהוא ממון והן משום הפ"ש ההפ"ש, דהא התם הכל הוא עפ"י הודאתו, משא"כ הכא דליכא למידן משום הפ"ש ההפ"ש. אבל א"א לפרש דהחילוק הוא בין מיגו דאי צעי טעין למיגו דאי צעי שתיק, ול"ל לר"י מיגו דאי צעי טעין כנ"ל, כפי שהוא החילוק למאי דמפרשין במסקנת הגמ' שם הא דמודה רבי יהושע אליבא דרב אסי, דהא למאי דנימא דשי' רש"י היא דגם אם היא שותקת לא מחזקין לה כנבעלת ושלא כדעת הריטב"א וכנ"ל, ונמצא דאף הכא איכא מיגו דאי צעי שתיק שפיר, ובע"כ דכל החילוק הוא כנ"ל דהתם איכא הן מיגו והן הפ"ש ההפ"ש והכא לימא לתרוייהו כנ"ל, אכן למסקנא דמפרשין הא דמודה רבי יהושע דקאי אמחני דהנושא את האשה דאיירי נמי גבי ממון, שפיר פריך "מכדי האי מיגו והאי מיגו מ"ש האי מיגו מהאי מיגו", ובממון הא איכא דינא דטענת צרי ודין הוא שמהא נאמנת מדין מיגו, ובזה הוצרכנו לחלק בין מיגו דאי צעי שתיק ומיגו דאי צעי טעין. אכן אכתי הוא דחוק קצת, דהא נמצא דהחילוק אליבא דזעירי אינו אותו חילוק כפי שהוא למסקנא אליבא דרב אסי.

אכן ז"ע לצאר בשיטת רש"י בדרך זו, דהלל נמצא לפי"ז דלמסקנא כשטוענת לא נבעלתי הרי גם באשת כהן אין אוסרים על היחוד, ולא עוד אלא אפילו פנויה שנסתרה עם פסול וטוענת לא נבעלתי אין אוסרין על היחוד לכו"ע אף לר"י אליבא דזעירי, וזה דוחק גדול הוא לומר כן בשיטת רש"י, דבשלמא לחו"י ודעימיה דהעמידו דינא דרב בפנויה שפיר י"ל כן בפירוש הגמ', אבל רש"י (ד"ה ואין) הלל פירש הא דאין אוסרין על היחוד דאיירי באשת איש, ובפשוטו כד משנינן מעלה עשו ביוחסין, וכחצ רש"י (ד"ה ביוחסין): "בכהונה", ולא פירש חו מיד, הרי סתמו כפירוש דבא לחלק בין אשת ישראל שאין אוסרין על היחוד ובין אשת כהן שאוסרין על היחוד, והיינו באומרת לא נבעלתי, ולא משמע דגם באש"כ אין אוסרין כיון שאומרת לא נבעלתי, והא דאוסרין הוא אך בגוונא דפנויה שמודה שנבעלה וטוענת לכשר נבעלה (וכדעת הראשונים דדוקא בפנויה), וכ"כ הרמב"ן דדעת רש"י כהראשונים דבאשת

כהן נמי עשו מעלה להוציאה מחמ"י צעלה, והלא זה צע"כ
לדומרת לא נצעלתי, וא"כ קשה מאד לפרש צדעת רש"י
כפי הדרך הזו שנתצארה לשיטת החו"י ודעימיה.

(כא) אכן מתוך הדברים האמורים נמצינו למדים דרך
נוספת בשיטת רש"י, ובהקדם להנה החוס'
בסוגיין (דף י"ג ע"א ד"ה ואין) כתבו: "לכך נראה דפריך
לזעירי דבספיקא חדא אסרינן לה (היינו במודה שנצעלה),
והא יחוד לאשת איש דספיקא חדא היא ואין אסרינן על
היחוד, וק"ל דלכאורה נראה דיחוד איחוד פריך מדפריך
לזעירי ולא לרב אסי", והנה תמוה מאד מש"כ על קושיא זו
דהיא בגדר "קצת קשה", והלא הקושיא גדולה היא
ואלימא עד מאד, דאי כל קושיא הגמ' היא מעצם דינו של
רבי יהושע דאסר לכהונה בחדא ספיקא דנמנא דהא דאין
אסרינן על היחוד הוא דלא כרבי יהושע, והיינו דנקטה
הגמ' דספיקא דיחוד חשיב ספק גמור, א"כ אין ענין זה
לרב אסי וזעירי כל עיקר. ועוד ז"ע דיעוין צד' החוס'
לקמן (ע"ה צ' ד"ה ספק) שהקשו דאמאי לא אזיל רבי
יהושע בחר חזקה דגופא (היינו חזקת כשרות) בראיה
מדברת ומעוברת, דס"ל לר"י דהרי זו בחזקת צעולה
ומעוברת לנחין ולממזר, וכתבו דהוא משום דמעלה עשו
ציוחסין, ולפי דבריהם כאן הא נמנא דמה שהקשו וחירו
החם הא גופא היא הקושיא והתירון בגמ' כאן, דהלא
מאחר דנקטו בגמ' דספיקא דיחוד הוי ספק גמור ודמי
לחד ספיקא דנצעלה וספק למי נצעלה, הרי צע"כ דהא
דאין אסרינן על היחוד הוא משום חזקת כשרות לכהונה
וחזקת היחר לנצעלה, וא"כ שאלת הגמ' לימא דלא כר"י,
היינו דהא ר"י לא אזיל בחר חזקה דכשרות וה"ה בחר
חזקת היחר לנצעלה בחד ספיקא, ונמנא דמאי דמשי מעלה
עשו ציוחסין היינו דכל דינא דרבי יהושע דלא אזיל בחר
חזקה דכשרות אינו אלא משום דעשו מעלה ציוחסין ואינו
אלא באשת כהן, ונמנא דכל דבריהם צדף ע"ה מצואר
בגמ', וא"כ למה לא הביאו שם את דברי הגמ'. וציוחר
תקשי דהיכי ס"ד דלא אזיל ר"י בחר חזקה דמעיקרא,
והלא ר"י אזיל בחר חזקה בההיא דספק בחרת קדמה
לשער לנן ספק שער לנן קודם לבהרת דקאמר ר"י דטהור
דמיייתי לה צדף ע"ה להוכיח דאזיל ר"י בחר חזקה
דגופא.

אכן יעוין בשיטת"ק בסוגיין (ד"ה ואין), מש"כ בציאור
ד' החוס' ולפי הדברים יתיישבו הדברים היטב, וז"ל
השיטת"ק: "לכך פירשו דהכי פריך דהכא אפי' באומרת
נצעלתי אכתי איכא לספוקי אי לכשר נצעלה אי לפסול
נצעלה, אבל החם גבי יחוד דא"א אי נצעלה תו ליכא
לספוקי מידי דהרי היא אסורה לנצעלה, הילכך כך לי

באומרת לא נצעלתי דהתם כמו אומרת נצעלתי דהכא
דבשניהם התם והכא ליכא אלא חדא ספיקא, ובשלמא לרב
אסי איכא לשנויי דשאני ספיקא דהתם מספיקא דהכא,
דהתם כיון דמספקא לן אי נצעלה כלל להכי לא אסרינן לה,
אבל הכא כיון דראינוה שנצעלה תו לא מספקא לן במידי,
דכל שמונה אינה בודקת ומונה, אבל לזעירי כיון דלא
ראינוה שנצעלה ועל פי דיבורה הוא דידעינן שנצעלה,
הילכך ליכא למימר דספיקא דהתם וספיקא דהכא אין שוין
הן (כן נראה ברור שפריך לגרוס, ולפנינו חסירה חיצת
"אין" והוא ט"ס) ומיהו אכתי קצת קשה דמלישנא
דגמרא משמע דיחוד איחוד פריך מדפריך אזעירי ולא לרב
אסי כלל עכ"ל השיטת"ק, ודברי השיטת"ק במש"כ
לחלק בין זעירי ורב אסי גבי קושיא הגמ' ז"צ טובא, דהלא
גם לזעירי כיון דמודה שנצעלה נמנא דלא מספקא לן אי
נצעלה אלא אי לכשר נצעלה, ושפיר י"ל דכיון דנצעלה תו
לא מספקא לן במידי, דכל שמונה אינה בודקת ומונה,
ושאני גבי יחוד דא"א דמספקא לן אי נצעלה כלל, וכן
מש"כ בפירוש וכוונת דברי החוס' ז"צ. ואשר נראה בס"ד
בציאור דברי השיטת"ק, דאזיל נמי בשיטת המהרש"א
דל"מ מיגו באיסורין כנ"ל ואך הפ"ש הפ"ש הוא דמהני,
ומעתה י"ל, דעיקר שיטתא דרב אסי דס"ל דשאני ספיקא
דראיה שנצעלה וספק אי לכשר נצעלה וצין נסתרה וספק
אי נצעלה, דהא לא חשיב ריעותא, ונמנא דכד נסתרה
ואומרת לא נצעלתי הרי היא מותרת צע"כ, ולפיכך
כשמודה דנצעלה וטוענת לכשר נצעלתי, איכא הכא שפיר
דינא דהפ"ש הפ"ש, דכיון דצלא טענתא אין כאן ריעותא
כלל על חזקתה, שלא ראינוה שנצעלה כלל והכל הוא מחמת
טענתה, הרי ע"ז אמרינן הפ"ש הפ"ש, היינו דא"א לנו
לקצוע ריעותא על חזקתה מחמת הודאתה, דנאמנת שפיר
לומר דאין כאן שום ריעותא ולכשר נצעלה, אכן זעירי
דס"ל דכשמודה שנצעלה אינה נאמנת לומר לכשר נצעלתי,
וס"ל דליכא למידן הכא משום הפ"ש הפ"ש, היינו טעמא
משום דס"ל דצע"כ אין הצדל צין ספיקא דנצעלה וצין
ספיקא דלכשר נצעלה, וכשם דאיתרע חזקתה מחמת
הריעותא דעומדת בספק שמא לפסול נצעלה ה"ה בעומדת
בספק אי נצעלה, ומה דהיא מותרת הוא אך משום דאיכא
ס"ס, ולפיכך ליכא הפ"ש הפ"ש, דלאו מחמת הודאתה
הוא דיש ריעותא על חזקתה רק מחמת עצם הספק, ורק
דבאינה מודה דאיכא ס"ס שריא אבל במודה דליכא ס"ס
שפיר אסירא, ולפיכך אמרינן שפיר אהא דאין אסרינן על
היחוד לימא דלא כרבי יהושע, ומשי מעלה עשו ציוחסין,
כלומר דהא דספיקא דיחוד חשיב ספיקא אליבא דזעירי
הוא אך משום מעלה, ומעתה הוקשה לשיטת"ק דא"כ מה
הקשו חוס' אמאי לא פריך לרב אסי הא הוא מצואר שפיר
כנ"ל, וע"ז כתב לבאר דאכתי קצת קשה דמלישנא דגמ'

משמע דיחוד איחוד פריך מדפריך אזעירי ולא לרצ אסי כלל, והכונה דעכ"פ הו"ל להגמ' לאקשווי לכו"ע מהא דאין אוסרין על היחוד, שהרי צעטס דצרי רצ אסי י"ל דגם לדידיה דטעמא דשריא צאומרת לא נבעלתי הוא משום ס"ס אלא דנאמנת צאומרת נבעלתי ולכשר נבעלתי משום מיגו דלא נבעלתי, וא"כ קשיא אף לדידיה דהא נמנא דצספיקא חדא כגון נסתרה עם פסול גם לדידיה אסירא, וא"כ הא דאין אוסרין על היחוד לא אמיא כר"י, והו"ל להגמ' לצרורי דלרצ אסי י"ל דצאמת אין אוסרין על היחוד וטעמא דשריא צאומרת לא נבעלתי משום הכי הוא ולא אף משום ס"ס, ולפיכך אף צנסתרה עם פסול צודאי שריא, ואך צנבעלה וספק למי נבעלה הוא דאוסרין, ומש"ה גופא ס"ל דנאמנת צאומרת נבעלתי ולכשר נבעלתי דאיכא הכא הפ"ש ההפ"ש, והיינו דא"ל לעשות ריעותא על חזקתה עפ"י הדיבור שלה ענמה, משא"כ זעירי דס"ל צע"כ דציחוד גרידא אוסרין, דצלא"ה הא איכא הפ"ש ההפ"ש ודין הוא שמהא נאמנת כצאומרת נבעלתי ולכשר נבעלתי, וכל היתרה צאומרת לא נבעלתי הוא אף משום ס"ס, ושפיר נמנא דהא דאין אוסרין על היחוד לא אמיא כר"י, והוא שכתב השיטמ"ק "ומיהו אכתי קלת קשה דמלישנא דגמרא משמע דיחוד איחוד פריך מדפריך אזעירי ולא לרצ אסי כלל". והשתא לפי פירוש השיטמ"ק הלא א"ש היטב ליטנא ד"קלת קשה" דנקטו חוס', דצאמת יס ליישצ שפיר דלעולם יחוד איחוד פריך וכמציאר. וכן א"ש ד' המוס' צדף ע"ה, דצאמת הגמ' לא קאמרה על עיקר דינא דרצי יהושע שהוא משום מעלה, דלא קאי אלא אספיקא דיחוד דהוא משום מעלה, וכפי שהוא כן לשאר ראשונים. ומעמה יס לומר כדרך זו גם צדעת רש"י, דכ"ה הציאור צד' הגמ' צע"א וצע"ב, ומתיישבא הסתירה צד' רש"י וא"ש היטב.

דמוקמינן לצרייתא דרואה שנכנסה עם אחד לסתר או לחורצה וכו' לרצ אסי תרוייהו צנבעלה וחדא לחורצא דמתא וחדא לחורצא דצברא, וחורצא דמתא רוב כשרים אצלה וחורצא דצברא רוב פסולים אצלה, ומשמע דגם דצברא דרוב פסולים אצלה הוא דוקא צנבעלה ולא צנסתרה, ולפי פשטות דצרי המוס' דלרצ אסי נמי כל היתרא דטוענת לא נבעלתי הוא אף משום ס"ס, והלא צמקוס רוב פסולים ל"ה ס"ס, וכאשר כתבו כן צהגרעק"א וצפנ"י וצחמד"ש צסוגיין דליכא היתרא דס"ס צמקוס רוב פסולים, עפ"י ד' המוס' לעיל (ט' א' ד"ה ואי), גצי ספיקא דפ"פ צאשת ישראל דשריא משום ס"ס, דאי רוב רצון מה"ת אין כאן ס"ס דספק אונס כמאן דליתא דמי, * וא"כ אמאי מותרת לר"י. אכן למציאר הוא א"ש היטב דצאמת ל"ה ס"ס צמקוס רוב פסולים ומשום דלקושטא דמילתא היתרא דטוענת לא נבעלתי אליצא דרצ אסי אינו משום ס"ס אלא משום דאין אוסרין על היחוד ומש"ה אף צמקוס רוב פסולים שריא לר"י, ולפיכך הוא דאף צמודה שנבעלה וטוענת לכשר נבעלתי נאמנת צמיגו ואפי' צמקוס רוב פסולים, והיינו מתורת הפ"ש ההפ"ש וכמשנ"ת.

אלא דל"ע צד' השיטמ"ק מד' המוס' צע"ב ד"ה השצתנו שנחקשו צפירוש ד' הגמ' ומאי דשו"ט ר"י ורצנן גצי הראיה מצצויה, לפי מה שפירשו אליצא דזעירי דאך צטוענת נבעלתי ולכשר נבעלתי הוא דאסירא אצל צטוענת לא נבעלתי שריא שפיר, והוצרכו למה שפירש ר"י צדוחק, והלא לפי ד' השיטמ"ק וכפי שנתצארזו דצרינו יס דרך מחוורת צכל הסוגיא דר"י הוכיח מצצויה דאוסרין על היחוד כד איכא חד ספיקא, וממילא אף דמותרת משום ס"ס מ"מ צמודה שנבעלה וטוענת לכשר נבעלתי אינה נאמנת כיון דליכא הפ"ש ההפ"ש וכמשנ"ת, ומה נחקשו המוס', וא"כ אין לפרש צד' המוס' ע"ד שנתצאר, ואמנם

ובהכי מתיישבא נמי מה שיש להקשות צד' הגמ' צע"ב

(*) ובאמת לולי דבריהם היה אפשר לחלק בין רוב דרצון דהוי רובא דליתא קמן, דהוא מתורת בירור ואינו בגדר ספק אלא ודאי, וכמש"כ בש"ש ש"ב פט"ו דברובא דליתא קמן הו"ל ממזר ודאי, וכ"כ הגרעק"א בליקוטים די"ג ע"ב דהוי בירור גמור, ובהכי כתבו תוס' דספק אונס כמאן דליתא דמי, ולא חשיב ס"ס, משא"כ במקום רוב פסולים דהוי רובא דאיתא קמן, ומיקרי ספק ולא ודאי, וכד' הרא"ש בשיטמ"ק בב"מ דף ו' ע"ב דל"ח עשירי ודאי דספק הוא אלא שהתירתו תורה, וכ"כ שם בש"ש בשם הפנ"י בקידושין דהוי בגדר ממזר ספק, שפיר י"ל דאכתי הוי ס"ס, וכמש"כ בפנ"י בקור"א אות כ"ח לדון גבי רוב דאכתי הוי ס"ס, דאף ספק שאינו שקול י"ל דדיינינן ליה בס"ס (וכאשר כתב הפרמ"ג יור"ד בסימן ק"י במ"ז אות י', וכן דן הגרעק"א בתשובות סי' כ"ה וסי' ל"ז, וכ"ה באור"ש פ"א מהלכות שחיטה הי"ג, גבי חזקה במקום ס"ס דאכתי הוי ס"ס, ושאני מרוב דל"ח ס"ס דגבי רוב אמרינן ד"מיעוטא כמאן דליתא", אבל בחזקה אף דהחזקה מכריעה ספק אחד אכתי הוי ס"ס, דספק אחד שקול שיש לו נטיה מצד הספק השני הוי שפיר ס"ס, וה"נ אף שהוכרע הספק מחמת הרוב אכתי ס"ס הוא, כיון דסו"ס הספק האחד שלא הוכרע ע"י הרוב אינו שקול דיש לו נטיה מצד הספק השני, וראה לעיל בזה בסימן ח' אות ב'). וכן י"ל עוד דבאמת היתרא דס"ס דקיל ליה לרבי יהושע אינו מתורת היתרא דס"ס בעלמא, אלא שיסוד הדין הוא משום החזקה, ואך דבמקום ס"ס ס"ל לר"י דלא איתרע החזקה, וכדמוכח בד' רש"י י"ד א' ד"ה תרי דאלמנת ספק חלל שנשאת לכהן הרי אלמנת בנה חשיב כס"ס, ואף דהכל חד ספק הוא ושם ספק חלל אחד הוא מ"מ שריא, וכאשר כתב בב"ש סימן ב' סק"ד דהכא הוא דין מיוחד דס"ס ושאני מדעלמא עיי"ש, וא"כ גם במקום רוב אכתי איכא להך היתרא. אכן רבותינו האחרונים נקטו שלא כשתי הדרכים הנ"ל.

נע"ג ד' השיטמ"ק. אצל עכ"פ צשי" רש"י הדברים עולים יפה באר היטב, וא"ש הסתירה בדברי רש"י וכמשנ"ת.

(כז) אכן יש לבאר ד' התוס' עפ"ד השיטמ"ק בעצם פירוש דבריהם דאמנם יש לחלק בין רב אסי ועירי, ולפיכך לא כתבו אלא דקצת קשה, והיינו דק"ק אמה דלא פריך כלל לרב אסי, באופן אחר, וזוהי יחישבו דבריהם היטב. והוא עפ"י הדרך הראשונה שנתבארה צשי" רש"י, דמחלוקתם של ועירי ורב אסי היא אי נאמנת לומר לא נבעלתי או שאינה נאמנת ואך דשריא משום ס"ס, ונפ"מ אי הוי בגדר מיגו גמור או אך בגדר מיגו של טענה מעלייתא, ונמצא דלשיטת ועירי הא דלר"י לא מהימנא משום מיגו דלא נבעלתי, הוא משום דל"מ לר"י אלא מיגו גמור ולא מיגו דטענה מעלייתא. והוא מבואר היטב לפי"מ דפירשו תוס' ד' הגמ' דף ט"ו "הכא אין שור שחוט לפניך התם שור שחוט לפניך" (כנ"ל אות ד'), דהיינו דהתם שור שחוט לפניך דהרי אין לה בתולים ואינה יכולה לומר בתולה אני כמו בשור שחוט שאין יכול לומר חי הוא ולהכי בין אומרת משארסתני נאנסתי בין אומרת מוכ"ע אני תחתך לא מהימנא הכא אין שור שחוט לפניך ונאמן במיגו דאי בעי אמר לא היתה של אצ"ק מעולם, והיינו דאף דל"ל לר"י מיגו דטענה מעלייתא מ"מ מודה כד הוי מיגו גמור, וא"כ זה החילוק עצמו הוא גם החילוק לשיטת ועירי, דמיגו דשדה זו של אצ"ק היתה ולקחתיה ממנו הוי מיגו גמור שהרי נאמן לומר שדה זו שלי היא דבחזקתו היא, אצל מיגו דאי בעי אמר לא נבעלתי אינו בגדר מיגו גמור כיון דאינה נאמנת לומר לא נבעלתי, ואף דהיתה מתרת עצמה שהרי תהא מותרת משום ס"ס מ"מ זה ל"ה בגדר מיגו גמור רק כמיגו דטענה מעלייתא, ומיגו כה"ג ל"מ לשיטת רבי יהושע והוא א"ש היטב, וא"כ שפיר פריך לועירי ולא לרב אסי, ואך דהקשו דאכתי ק"ק דלא פריך כלל לרב אסי, והיה לגמ' להקשות ולחלק בין רב אסי לועירי, וכמו שנתבאר לפי דרכו של השיטמ"ק. וגם לפי דרך זו א"ש מאי דקשיא ד' התוס' בדף ע"ה כנ"ל. וכן א"ש הא דשריא לרב אסי באומרת לא נבעלתי אף ברוב פסולים, ובאמת לפי דרך זו עוד א"ש ציותר, דלפי הדרך עפ"ד השיטמ"ק דהציאור הוא דהפ"ש ההפ"ש מסלק הריעותא דהחזקה, אצל אכתי במקום רוב פסולים דלכל הפחות הוי כמע"מ אמאי שריא, והא ר"י ל"ל הך דאשה מזנה בזדקת ומזנה, דנהי דליכא ריעותא והחזקה עומדת בעינה, אצל הא סו"ס איכא רוב פסולים, אצל לפי דרך זו א"ש דהא איכא נאמנות דמיגו כיון שנאמנת לומר לא נבעלתי וממילא נאמנת אף כנגד רוב פסולים משום המיגו וא"ש היטב.

ולפי"ז א"ש מה שנתקשו תוס' בע"כ כנ"ל, דל"כ דהלא מצינן לפרש עד"ז ד' הברייתא (וכאשר נתבאר

לעיל צשי" רש"י), דבאמת א"א לתוס' לפרש כן ד' הגמ', שהרי רבי יהושע לרבנן הוא דקאמר, ואליבא דרבנן מאי קמייתי משצויה, דנהי דר"י לשיטתו דל"מ ליה מיגו דטענה מעלייתא א"ש הראיה, אצל רבנן הא ס"ל דמהני מיגו דטענה מעלייתא, וכמנ"ל דהנושא את האשה, ולשיטתם מה ראה יש כנגדם, ומה הוצרכו רבנן לחלק בין שצוי לנסתרה, והלא בלא"ה נאמנת שפיר במיגו, דכיון דבאמרה לא נבעלתי שריא משום ס"ס הו"ל שפיר מיגו דטענה מעלייתא, ולפיכך הוצרכו לומר דר"י הוכיח משצויה דל"מ המיגו מחמת סבירא חדשה דיראה לומר לא נבעלתי, וסבירא זו מצטלת גם תורת מיגו של טענה מעלייתא דלאו מיגו הוא כלל וולכאורה היה אפשר לפרש ד' התוס' ולישב הכל על פי מה דנימא דבסבירא זו עצמה דיראה לומר לא נבעלתי תתפרש היטב מחלוקת ועירי ורב אסי, ולפיכך לא פריך בגמ' אלא לועירי ולא לרב אסי, וא"ש לישנא דתוס' "קצת קשה" ושאר הקושיות הכל באופן הנ"ל, והיינו דר"א ס"ל דאין אוסרין על היחוד ואינה בחזקת צעולה וממילא ליכא לסבירא דיראה לומר לא נבעלתי ומש"ה מהימנא כשטוענת נבעלתי ולכשר נבעלתי במיגו דלא נבעלתי, אצל ועירי ס"ל דאוסרין על היחוד ואך דשריא מדין ס"ס, ומש"ה איכא הסבירא דיראה לומר לא נבעלתי ולא מהימנא במיגו, ואך דאכתי קצת קשה כנ"ל דהוי ליה לצרורי הך מילתא בגמ', וכן א"ש ד' התוס' בדע"ה, וכן ד' הגמ' בע"כ דשפיר הוא דהיתרא דר"א אינו מדין ס"ס. אלא דלפי"ז נמצא דהטעם דל"מ מיגו לרבי יהושע אליבא דזעירי אינו אותו טעם שנוצר להדיא בגמ' אליבא דרב אסי לחלק בין הא דמודה ר"י למתניתי דהנושא את האשה. אכן לדרך הנ"ל, עפ"י"מ שנתבאר בדעת רש"י, א"ש היטב דבאמת רבי יהושע עצמו אי"ל לסבירא דיראה לומר לא נבעלתי וסגי ליה בחילוק בין מיגו גמור למיגו דטענה מעלייתא, ואך משום רבנן הוא דהוצרך לסבירא חדשה דיראה לומר ל"מ, וא"כ א"ש היטב ד' התוס'.

ח

ביאור די התוס' בע"א ד"ה רב

ביי די התוס' בשני פנים - שניהם עפ"ד המהרש"א דל"מ מיגו באיסורים - בקוי נקטו דר"י פליג אמיגו דטענה מעלייתא משום שהוא ראה בלא כח הטענה - מאיסורים מוכח דסגי בראיה - התיי דמיגו דטענה מעלייתא חסר אף בהראיה - דרך נוספת עפ"י"מ דהא דר"א הוא מתורת מיגו המסייע לברי - ולפי"ז בקוי סברו דר"י פליג אמיגו דטענה מעלייתא משום דענינו אך כסיוע לברי - באיסורים הוא אך מתורת סיוע - התיי דמיגו דטענה מעלייתא ל"מ לר"י אף משום סיוע

והראיה, ולפיכך הוא דל"מ וא"ש (ונמנא לפי"ז דלמסקנא דמילתא הוא שלא כד' המהרש"א דל"מ מיגו באיסורים).

(כד) אכן נראה לבאר דברי המוס' בדרך אחרת והיא ברורה ומחוררת בס"ד, די"ל בישוב קושיית המהרש"א דל"מ מיגו באיסורים מהא דרצ אסי באופן אחר, דהנה יסוד שיטת ר"ג הוא משום דאליס ליה ברי וכדאי' בגמ' י"ד א', ועי' ברש"י שם ד"ה הכא דהוא מגדר ברי ושמה ברי עדיף, וכן נראה בד' המוס' לקמן (י"ד א' ד"ה חדא ובע"ז ד"ה כמאן), דפלוגתא דר"ג ור"י באיסורים מיסך שייכא לפלוגתא דידהו בממון עיי"ש, והנה נתבאר לעיל (סימן י"ט אות י"ד) דלשינויא דמיגו אין יסוד דינו משום המיגו, אלא דברי כי האי - שיש בו סיוע של מיגו דמסייע ליה ואמרינן ש"מ קושטא קאמר - אמרינן ביה ברי עדיף, וכמבואר כן במאירי בדרך י"ב וכו' בש"מ"ק בשם שיטה ישנה ולכן מהני אף להוציא, ואף דמיגו להוציא לא אמרינן (ואף גבי כתובה וכמבואר בתוס' דף ט' ע"ב סוד"ה לא), א"כ אף הכא מהני מיגו לרצ אסי בתורת סיוע לברי, משא"כ באומרת פ"פ מנאמי דהיא מכחישתו וליכא ברי שפיר י"ל דל"מ מיגו, כיון דליכא מיגו באיסורין. ומעתה א"ש היטב דתוס' בקושייתם סברו דגדר מיגו דטענה מעלייתא הוא שאין בו דין צירור ונאמנות בפ"ע ואף דאית ביה תורת סיוע וסעד לברי, וא"כ ביאור ד' הגמ' בדרך ט"ז דר"י ל"ל ברי בסיוע מיגו, ואף מיגו גמור הוא דמהניא מתורת נאמנות מחמת המיגו, ולפיכך ל"ל לר"י מיגו דטענה מעלייתא כיון דל"מ מנד עכמו וכל ענינו לסייע לברי, והשתא הקשו תוס' שפיר דבהא דרצ אסי הא אי"ו מתורת מיגו, שהרי ל"מ מיגו באיסורים, ובע"כ דהוא בתורת סיוע לברי כנ"ל, והיינו דשאני מההיא דמהרש"א דהוי בוצ"ב ול"מ מיגו בתורת ברי ורק מדין נאמנות בפ"ע דמיגו וזה ל"מ גבי איסורים, משא"כ בדינא דרצ אסי דל"ה בוצ"ב שפיר מהימנא דמיגו דאי"ו אלא בתורת סיוע לברי וא"ש היטב, ועי"ז הקשו תוס' דהא מבואר מזה דאף דר"י לית לי' ברי, דהא קאמר לא מפיה אנו חיים, ורק ר"ג הוא דאליס ליה ברי, מ"מ במקום דאיכא מיגו מודה ר"י דמהני הצרי (דהלא בע"כ דאך מנד הצרי הוא זה דהא ל"מ מיגו באיסורים), וא"כ מעתה תקשי מדף י"ב, דהשתא בקושייתם נקטו תוס' דלענין לסייע לברי אין מקום לחלק בין מיגו גמור למיגו דטענה מעלייתא, ואי ר"א מודה בהך מילתא דמהני מיגו להעמיד ברי, א"כ גם במתני' דדף י"ב גבי ממון יועיל המיגו כן (דהא יסוד הפלוגתא בכל המשניות אחד הוא לדעת התוס', וכמבואר בד' תוס' לקמן י"ד א' ד"ה חדא ובע"ז ד"ה כמאן). והשתא לא תקשי מכ"מ, דלענין הנאמנות של מיגו בפ"ע פשיטא דחלוק מיגו גמור למיגו של טענה מעלייתא,

(ג) ועתה בוא נבאר את ד' המוס' ד"ה רב. ונראה לבאר בשני פנים, והכל מיוסד עפי"ד המהרש"א בדרך ט' דל"מ מיגו באיסורים כנ"ל. בדרך אחת י"ל דהנה תמה המהרש"א משיטת רב אסי בדעת רבי יהושע דנאמנות לומר לכשר נעלמתי במיגו דלא נעלמתי (יעוין לעיל אות י"ט), וי"ל דבדין מיגו הא יסודו רבותינו ז"ל דתרווייהו הוא דאיכא, הצירור והראיה דקושטא קאמר וגם כח הטענה והנאמנות שיש לו בטענה זו מכח מה שהיה נאמן לטעון בטענה האחרת (ראה ביאור בגדר הדבר לעיל אות ח'). וי"ל דבאיסורים דליכא בהו טו"נ א"א לדון אף מנד הראיה והצירור דקושטא קאמר ולא מנד כח הטענה והנאמנות, והנה בקוב"ש (ח"ב סי' ג' אות כ"ד) ביאר דמיגו דטענה מעלייתא ליכא כח הנאמנות ואף צירור וראיה הוא דאיכא, וא"כ י"ל דבאמרת יש לומר צפי' החילוק הנזכר בדרך ט"ז, לפי דרכם של תוס' בביאור ד' הגמ' דשאני מיגו דמתני' דדף י"ב דאינו אלא טענה מעלייתא משא"כ מתני' דדף ט"ז דהוי מיגו גמור, דר"י ל"ל רק מיגו כי האי שיש בו כח הטענה, היינו מיגו שיש לו טענה אחרת להיות נאמן בה, אבל מיגו של טענה מעלייתא דליכא רק משום צירור וראי' גרידא ל"מ לר"י, ובהך מילתא כבר עמדו תוס' בקושייתם, אלא דהקשו דמדבר אסי חזינן דגם באיסורים מהני מיגו, ובע"כ דאינו מדין כח הטענה דהא ליתא ד"ו באיסורים, דאין כאן דין של טוען ונטען וכנ"ל. ובע"כ דהוא מדין צירור וראיה דמחמת זה נאמנות, והרי דר"י אית ליה אף מיגו דצירור וראיה גרידא אף בלא כח הטענה, וא"כ תקשי אמאי במתני' דדף י"ב ל"מ במיגו, דהלא כל החסרון דמיגו של טענה מעלייתא הוא דחסר בו כח הטענה (וכמש"כ הקוב"ש, וכן נקטו תוס' בקושייתם). וא"ש שלא הקשו מכל מיגו דעלמא, דעלמא מהני שפיר מיגו מתורת כח הטענה, משא"כ בדרך י"ב דליכא כח הטענה כיון שאין לה טענה שהיא נאמנת בה, וכן א"ש שלא הביאו מדף ט"ז דכל קושייתם היא דמאחר דמבואר בגמ' שם דיסוד שיטת ר"י במתני' דדף י"ב הוא דל"מ מיגו דצירור וראיה בלא כח הטענה, א"כ הדר תקשי לרצ אסי. וכן א"ש הא דחלוק דהתם מיגו במקום חזק"מ, דהא מ"מ כיון דחזינן שכל מה שחילקו בגמ' בדרך ט"ז הוא אף מחמת דל"ה מיגו גמור ומשמע דזהו הטעם בלבד ולא משום דהוי כנגד חזק"מ, וא"כ שפיר הקשו. ועי"ז תירצו תוס' דבאמרת מיגו של טענה מעלייתא שאינו גמור אינו אף דליכא בכה"ג את כח הטענה דמיגו אלא שגם חסר בעלם הצירור והראיה של המיגו כיון דאיכא טענה דאיערומי קמערים וכמש"כ רש"י בדרך ט"ז כנ"ל (וכאשר נתבאר לעיל סימן י"ט אות י"ד), וממילא א"ש דלעולם ס"ל לר"י אף מיגו של צירור וראיה גרידא, ולפיכך מהני נמי באיסורים, אלא דשאני בדרך י"ב דחסר אף צמדת הצירור

ולכן לק"מ מדף י"צ לכל מקום, אצל הכא דמוכח דהך מילתא דמהני צרי כד איכא סיוע דמיגו הוא אף לר"י, דהא הכא דהוו איסורים דל"מ זהו מיגו צע"כ דהוא מגדר סיוע לצרי, שפיר קשיא להו מדף י"צ [וכן א"ש דאין ליישב דשאני התם דהוי להוויא, כיון דהנידון הוא מתורת צרי ולא מדין נאמנות של מיגו]. וע"ז תירלו שפיר דגם מתורת

סיוע לצרי יש חילוק בין מיגו גמור דהוי דרגת ראייה אלימתא וצכה"ג מהני גם לר"י להעמיד הצרי דמהני שפיר, משא"כ מיגו של טענה מעלייתא שאינו מיגו גמור הרי צכה"ג ל"מ לר"י אף לסייע ולהעמיד הצרי, ולפיכך פליג ר"י אר"ג ור"א צמתני דף י"צ וקאמר "לא מפיה אנו חיים", וא"ש היטב ד' המוס' צחסי השי"ת.

סימן כב

בסוגיא ד"לדברי המכשיר בה מכשיר בבתה"

א

דין הכשר הבת לכהונה ולקהל

די רש"י גבי הכשר בתה דהיינו לכהונה – צ"ב דהלא הנידון הוא אף לקהל – די המ"מ דמשי"ה מכשיר בבתה לקהל דמה"ת כשרה בלא"ה ואי"צ לנאמנותה אלא מדרבנן והאמינוה בשל דבריהם – ס"ל דחוקת האם ל"מ לבת – די הרמב"ם בהיתה האם ממ"נ פסולה הבת כשירה והוא כהמ"מ – צ"ע בדי המ"מ דא"כ איך כשרה לכהונה – בירור הנידון מצד מה יש לפסול הולד לכהונה לשיי הרמב"ם – הרמב"ם לא הביא דין הכשר הבת רק לענין קהל ולא לכהונה – אי"ש לשעם המ"מ – צ"ע מהמפורש בפיהמ"ש דלר"ג כשירה הבת לכהונה – י"ל דהרמב"ם פסק כמ"ד פוסל בבתה ואך דמכשיר הולד לקהל הוא משום דפסק כאבא שאול דהוא שיטת בפ"ע דכשרה לקהל מטעמא דהמ"מ – דוחק הוא דהרמב"ם פסק כר"א

צתה לכו"ע, דמחששא דעכו"ם אינה פסולה הצת אלא לכהונה (וכדעת הרבה מן הראשונים והפוסקים דעכו"ם הצא על צת ישראל הצת פגומה לכהונה). וז"ל דרש"י רצומא קנקט דאף לכהונה כשירה וכ"ש לקהל, דמתניתין הא מני איירי כעין חורבא דדצרא והיינו שדרה בעיר שרובה עכו"ם דהוי רוב פסולים, וכדמשמע בגמ' לעיל דצרייתא קמ"ל דר"י פליג אף צרוב כשרים ומשמע דמתני' לא שמעינן הך מילתא (ואף שכ' תוס' ד"ה מכשיר דמתני' לא משמע מידי דאיירי צרוב פסולים), וא"כ לקהל הא הוי רוב כשרים, דרק נמין וממזר פוסלים לקהל דהוו מיעוטא גרידא, וצוה פשיטא דכשירה, וקמ"ל דאף לענין פסולה לכהונה דהו"ל רוב פסולים, שהרי הוא מחמת חשש צעילת עכו"ם נמי ועכו"ם הוי רוצא, נמי כשירה, כן י"ל צכונת רש"י. אכן יש לצאר צפנים נוספות צרצומא דכהונה לעומת קהל וכדלהלן.

(ב) ברמב"ם (פט"ו מהל' איסו"צ הי"א) כתב: "פנויה שנעצרה מזנות אמרו לה מהו העובר הזה או הילוד הזה אם אמרה צן כשר הוא ולישראל נעעלתי הרי זו נאמנת והצן כשר ואע"פ שרוב העיר שזינתה צה פסולים", וצ"ל: "ואם לא נצדקה אמו עד שמתה או שהיתה חרשת או אלמת או שוטה או שאמרה לפלוני הממזר נעעלתי או לפלוני הנחין אפילו אותו פלוני מודה שהוא ממנו הרי זה הילוד ספק ממזר כשם שזינתה עם זה שהודה לה כך זינתה עם אחר וזה הוא הנקרא שמוקי שמכיר את אמו ואינו מכיר את אביו ודאי". וכ' המ"מ וז"ל: ומ"ש רבינו ואפי' אומרת לפלוני הממזר נעעלתי הוא משום שאין האשה נאמנת צפסול וכו' ואע"פ שנאמנת להכשיר והיה נראה שכ"ש לפסול [וציאר ד' המ"מ, דלכאורה יש לתמוה צדצרי דהא להכשיר נאמנת מחמת החזקה אצל לפסול דליכא חזקה איך תהא נאמנת, וכבר תמה צוה הפני' קידושין ע"ד א' עי"ש, אכן יעוין צלשון המ"מ (פי"ח מהל' איסו"צ הי"ג) דכ' צוה"ל: "להכשיר

(א) י"ג ב' א"ר יוחנן לדברי המכשיר צה מכשיר צתה לצרי הפוסל צה פוסל צתה, ורצי אלעזר אומר לדברי המכשיר צה פוסל צתה אמר רבה מ"ט דר"א צשלמא איהי אית לה חזקה דכשרות צמה ל"ל חזקה דכשרות, ופירש"י (ד"ה אית): "וי"ל אשה זו צחזקת כשרות עומדת ומספק אמה צא לפוסלה אל תפסילנה מספק". וכ' הרי"ף דק"ל כר"י דהוא רביה דר"א ועוד דקאי כא"ש דהילכתא כוותיה עי"ש.

ויעוין צרש"י י"ג א' ד"ה צתה: "אם העובר הזה נקצה חנשא לכהונה". וצ"צ אמאי כ' רש"י לכהונה, והלא למ"ד דפוסל צתה פסולה אף לקהל ולא אף לכהונה, וכמש"כ הפני' והגרעק"א (צמשניות) דלהכי תנן צמתני' צחזקת צעולה לנחין ולממזר ולא הוזכר עכו"ם, כדי לפסול את הולד אף לקהל אליצא דר"י, וכן למ"ד פוסל